

Henkisen väkivallan hintana kadotettu minuus

- Henkinen väkivalta työpaikalla
- Vakooja kännykässä
- Pelko – ystävä vai vihollinen?

RIKUn TOIMITUS

PÄÄTOIMITTAJA Petra Kjällman
petra.kjallman@riku.fi
TOIMITUSSIHTEERI Sirpa Marttila
riku-lehti@riku.fi
AVUSTAJAT TÄSSÄ NUMEROSSA
Kai Kiviranta, Camilla Lehtinen, Kenneth Lehtinen,
Marja Nousiainen, Hannele Törrönen, Elina Välimäki

Toimituskunta

Veli Hukkanen, ylikomisario
Jaana Koivukangas,
Rikosuhripäivystyksen Uudenmaan aluejohtaja
Camilla Lehtinen, toimittaja

Kansikuva

Kenneth Lehtinen

Julkaisija

Rikosuhripäivystys
Läntinen Brahenkatu 2, 4 krs, 00510 Helsinki
Puh. 040 510 6210
Faksi (09) 272 2012
www.riku.fi

Kustantaja, ilmoitushankinta,
osoitteenmuutokset ja tilaukset

Pohjolan Poliisikirja Oy
Kirkkonyläntie 7A, 00700 Helsinki
Puh. (09) 3505 180
Faksi (09) 3454 689
pohjolan@poliisikirja.fi
Vuosikerta 4 numeroa 26 €

Kirjapaino

Weinco Grafiska
Painos 8 000 kpl
ISSN 1455-1381

RIKU 3/2009

Henkisen väkivallan hintana kadotettu minuus	4
Henkinen väkivalta ja työturvallisuus	6
Kännykässä voi väijyä vakooja	8
Vanajan vankilan teatteriporukka teki sadusta totta	10
Koskettava Punahilkka	13
Vaasan ja Rovaniemen poliisit tietävät, että rikoksen uhri saa apua Rikosuhripäivystyksen tukihenkilöltä	14
Alina sai tukea RIKUsta	16
Ajankohtaista	17
Aktuellt	18
IN MEMORIAM Victoria Climbié	19
Pelko – tuttu kaveri vai inhottava vihollinen?	20
Juristi vastaa	22
Raskasta hyväntekeväisyyttä jo viidettä kertaa	23
Kirja-arviot	24
Vertaistukea lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille	26
Vertaistukiryhmä seksuaalista väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille miehille	27
Tutustumiskäynnillä Kylmäkosken vankilassa	28
Lääkäri- ja pelastushelikopteri Ilmari auttaa Itä- ja Keski-Suomessa	31

Raha ja arvovalinnat

Pitkän kesäloman jälkeen on vaikeuksia päästä käyntiin. Pää on täynnä jäsentymättömiä ajatuksia. RIKUn seminaarin teema, henkinen väkivalta, kuljettaa ajatukset yhteiskunnan tämänhetkiseen tilaan. Säästö, työttömyys, taantuma, lama, lakkaus ja leikkaus ovat sanoja, joita kuulee päivittäin. Niiden taakse piiloutuu paljon inhimillistä hätää, jopa kokemusta henkisestä väkivallasta, vaikka sitä ei rikokseksi voitaisikaan määritellä. Vain harvoin on olemassa rikoksen tunnusmerkkiä, jonka henkinen väkivalta täyttää.

Vaikka osasin melko hyvin tyhjentää pääni kesälomalla työasioista, ei se kokonaan onnistunut. Huoli RIKUn tulevaisuudesta painoi ja painaa edelleen. Huoli johtuu riittämättömistä taloudellisista resursseista, joiden kanssa on painittu jo ennen tätä kirottua lamaa. Juuri kun alkoi näkyä toivon pilkahduksia, iski lama, jota tällä kertaa voi syyttää siitä, että vieläköän ei ole aika saada RIKUn toimintarahoitusta kuntoon.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa tehtiin jo periaatepäätös RIKUn rahoituspohjan vahvistamisesta valtion varoista. Sen mukaan oikeusministeriö toimi, mutta kehykseen ei saatu lisävaroja, jotta RIKUn valtion rahoitusta olisi voitu kasvattaa.

Kyse on paitsi rahasta myös arvovalinnoista. Vaikka usea taho on kansallisesti ja kansainvälisesti todennut, että rikoksen uhrille tulee olla tarjolla riittävät tukipalvelut, näyttää siltä, että tämä on yksi niistä palveluista, jotka aina jäävät suurempien tarpeiden jalkoihin.

RIKUn näkökulmasta katsottuna tuntuu välillä turhauttavalta ylläpitää ”nuolta lähtövalmiina” nopeasti vastaamaan todelliseen tarpeeseen.

Taantumankin aikana on tärkeä muistaa, että mikäli rikoksen uhrin tulisivat laajasti paremmin tuetuksi, olisivat he nopeammin jälleen täydessä voimassa kantamaan vastuutaan yhteiskunnassa. Tuki maksaisi itsensä takaisin parempana hyvinvointina.

Petra Kjällman

PS. Tutustu blogiini Rikoksella loukattu: <http://rikosuhri.blogspot.com>.
Otan blogissani kantaa rikoksen uhrin asemaa koskeviin asioihin, joihin työssäni törmään lähes päivittäin.

Henkisen väkivallan hintana kadotettu minuuks

Henkisen väkivallan tunnistaminen on vaikeampaa kuin mitä sen yleisyys antaisi olettaa ja uhrin itsensä on kaikista vaikeinta se tunnistaa, etenkin, jos se on ollut pitkäkestoista.

Henkinen väkivalta voidaan määritellä alentamiseen pyrkivänä käytöksenä, joka voi tapahtua sanoin, ilmeillä, eleillä tai teoin. Uhri voi esimerkiksi elää narsistisen kumppanin kanssa parisuhteessa, olla läheisen itsemurha- tai tappouhkausten kohteena tai työpaikkakiusattu.

Vailla hengähdystaukoja

Työskennellessäni väkivallan uhrien kanssa olen todennut, että henkisen väkivallan vauriot ovat useimmissa tapauksissa vielä kauaskantoisempia kuin fyysisen väkivallan uhreilla. Parisuhteissa, joissa esiintyy fyysistä väkivaltaa, väkivalta ilmenee usein sykleittäin eli välillä on hyvittelyä ja tyyntä, kunnes tilanne alkaa kiristyä ja väkivalta purkautuu teoin.

Henkiselle väkivallalle ominaisempaa on sen jatkuvuus ja laaja-alaisuus ilman hengähdystaukoja. On kohtuullisen helppo ymmärtää, että lyönnit ja fyysinen väkivalta ovat väärin. Sen sijaan onkin vaikeampaa kyseenalaistaa sitä käsitystä, minkä henkisen väkivallan käyttäjä on saanut uhrin uskomaan itsestään.

Henkinen väkivalta voidaan määritellä alentamiseen pyrkivänä käytöksenä, joka voi tapahtua sanoin, ilmeillä, eleillä tai teoin.

Tahto toisen taskussa

Syntyy erilaisia vääristyneitä uskomuksia koskien itseä, toista, vastuukysymyksiä, käsitystä oikeasta ja väärästä. Henkisen väkivallan uhri elää maailmassa, jossa tahto on toisen taskussa ja vähitellen omat mielipiteet sivuutetaan ja lopulta kadotetaan kokonaan. Uhrin uskomukset itsestä ovat avuttomuuden, pelon, häpeän, arvottomuuden ja huonommuuden sävyttämiä. Toisen syöttämät käsitykset omiaan todeksi itselle.

Usein uhri uskoo tarvitsevänsä väkivallan käyttäjää selviytyäkseen elämässään tai ettei olisi paremman elämän arvoinen tai että kukaan muu ei voisi hänestä välittää. Uhri voi eristäytyä muista ihmisistä ja yhteisöistä. Pitkällä aikavälillä voi seurauksena olla uupumusta, masennusta tai erilaisia ruumiillisia vaivoja.

Epävakaa kasvuympäristö altistaa

Aikuisen ihmisen käsityksiä itsestä voidaan horjuttaa pitkään jatkuvan henkisen väkivallan seurauksena, tosin se on sitä vaikeampaa mitä vahvempi ja vakaampi lapsuuden ja nuoruuden kasvuympäristö on ollut.

Lapsi muodostaa käsitykset itsestä huolta pitävien aikuisten kautta. Jos lapsuutta ja nuoruutta sävyttävät laiminlyönnit, kaltoinkohtelu, mitätöinti tai nolaaminen, muodostuvat käsitykset itsestä jo alun perin kielteisiksi. Tällainen henkilö on erityisen altis myöhemmälläkin iällä joutumaan alistaviin ja itselle vahingollisiin ihmissuhteisiin. Hän on myös kyvyttömämpi puolustautumaan ja irrottautumaan näistä ihmissuhteista.

Omista kaltoinkohtelun kokemuksista voi olla myös seurauksena, että henkilö itse on aikuisiällä henkisen väkivallan käyttäjä.

Kirjoittaja Ritva Ropponen on Joensuun Kriisikeskuksen johtaja ja kriisi- ja traumapsykoterapeutti.

Terapeuttisen työskentelyn tavoitteeksi muodostuu vaurioituneen minäkuvan ja vääristyneiden itseä koskevien uskomusten korjaaminen.

Uhri jää usein yksin

Uhri jää herkästi yksin tuntemuksineen. Etenkin narsistisesti häiriintynyt väkivallan tekijä osaa näyttää ulospäin varsin toisenlaisen puolen itsestään ja ulkopuolisten on varsin vaikea uskoa uhrin kokemaa. Sitä paitsi useimmiten uhri vaiennetaan uhkailuilla. Kulissit velvoittavat valheellisuuteen, ne myös eristävät aidosta yhteydentunteesta toisiin ja toimivat samalla esteenä saada ymmärrystä, tukea ja toisenlaisia käsityksiä itsestä ja tilanteestaan.

Työyhteisössä kiusattu henkilö voidaan eristää muusta työryhmästä kielteisellä suhtautumisella, vaikenemalla, eristämällä yhteisöstä tai mitätöimällä hänen työpanoksensa. Työpaikkakiusaamisissakin

moottorina voi toimia narsistisesti häiriintynyt esimies tai työtoveri.

Kohti selviytymistä

Silloin, kun uhri kyseenalaistaa itseensä kohdistuvan henkisen väkivallan oikeutusta tai taistelee sitä vastaan, ovat asiat vielä hyvin ja uhrin on helpompi irrottautua väkivallan vaikutuspiiristä omin avuin. Hänellä on kenties muita toimivia ihmissuhteita, joiden avulla hän kykenee säilyttämään realistisen minäkuvan eikä ole niin altis omaksumaan väkivallan käyttäjän tarjoamia ominaisuuksia itsestään. Kasvun ja kehityksen myötä syntynyt myönteinen minäkuva auttaa luottamaan itseensä riittävissä määrin sekä tarjoaa hallinta- ja

selviytymiskeinoja suojautua haitallisilta ihmissuhteilta.

Pitkäkestoisen henkisen väkivallan uhri tarvitsee usein ammatillista keskusteluapua, jopa vuosien mittaista terapiaa. Terapeuttisen työskentelyn tavoitteeksi muodostuukin vaurioituneen minäkuvan ja vääristyneiden itseä koskevien uskomusten korjaaminen ja sen myötä elämänhallinnan parantuminen.

Vaatii aikaa löytää vastauksia siihen kuka minä olen, mistä olen tullut, mitä elämällä olisi minulle tarjottavaa ja minkälaista omannäköinen elämä ylipäätään olisi.

Pitkäkestoisen henkisen väkivallan uhri tarvitsee aikaa löytääkseen vastauksia siihen kuka minä olen, mistä olen tullut, mitä elämällä olisi minulle tarjottavaa ja minkälaista omannäköinen elämä ylipäätään olisi.

Henkinen väkivalta ja työturvallisuus

Toimivassa ja hyvinvoivassa työyhteisössä työ on tuloksellista. Henkilöstön hyvinvointi edellyttää turvallisia työolosuhteita. Fyysisen, teknisen ja toiminnallisen työympäristön ohella työpaikan henkinen eli psykososiaalinen työympäristö vaatii kehittämistä.

Päivi Rauramo on terveystieteen maisteri ja työfysioterapeutti, jolla on pitkä kokemus työhyvinvoinnin kehittämisestä. Hän on alallaan tunnettu kouluttaja ja työskentelee asiantuntijana Työturvallisuuskeskuksessa.

Työhön liittyvät psykososiaaliset riskit ovat sellaisia työn suunnitteluun ja hallintaan, sosiaaliseen työympäristöön ja työjärjestelyihin liittyviä työn piirteitä, jotka voivat aiheuttaa psyykkistä tai fyysistä haittaa työntekijälle. Ne ovat tämän päivän työelämän keskeisiä terveyden ja turvallisuuden haasteita, ja ne liittyvät stressin hallintaan sekä työväkivaltaan, häirintään ja kiusaamiseen työssä.

Psykososiaalinen työympäristö on työympäristön osa, joka muodostuu:

- työn johtamisesta
- työn organisoinnista
- yhteistyöstä
- viestinnästä ja vuorovaikutuksesta
- yksilöllisestä käyttäytymisestä työyhteisössä.

(Lähde: Työsuojelusanasto, Työterveyslaitos 2006)

Hyvä, turvallinen työyhteisö

Avoin, luottamuksellinen työilmapiiri on merkittävä hyvinvoinnin ja työmotivaation lähde. Suomalaisessa työelämässä moni kokee kuitenkin turvattomuutta työyhteisössä tai työpaikan asiakastilanteissa. Tiedon panttaus, ikävä juoruilu, epäasiallinen käytös, häirintä, kiusaaminen, väkivallan uhka ja väkivaltatilanteet ovat työelämän arkipäivään liittyviä ongelmia.

Kun työyhteisössä on luottamusta, työ sujuu. Ihmiset tietävät, mitä heiltä odotetaan ja antavat toisillekin työrauhan. Luottamuksen rakentamisen peruselementtejä ovat yhteiset pelisäännöt, jotka ovat kaikkien tiedossa. Hyvä työyhteisö on sitoutunut työolojen kehittämiseen. Päätöksiä tehdään aidosti yhdessä ja niissä pysytään, kunnes päätetään jotain muuta.

Luottamuksen rakentaminen ei ole pelkästään yksilön vastuulla, vaan se pohjautuu organisaation ja työyhteisön kulttuuriin. Esimiehen rooli on merkittävä. Monikaan ei tue esimiestä, johon ei luota. Esimies voi päivittäisellä toiminnallaan paitsi rakentaa, myös tuhota organisaatiossa vallitsevan luottamuksen ilmapiirin. Luottamuksen rakentaminen on taito, jota voi kehittää.

Turvallisessa työyhteisössä autetaan ja tuetaan työtovereita tarpeen vaatiessa ja myös uskalletaan pyytää apua. Epäkohdat pitää pyrkiä poistamaan mahdollisimman nopeasti ja ryhtyä toimiin työolojen parantamiseksi. Pienet ongelmat on helppo hoitaa pois päiväjärjestyksestä välittömästi, ja isompien osalta laaditaan suunnitelma aikatauluineen ja vastuuhenkilöineen. Tämä luo turvallisuutta ja luottamusta työyhteisössä sekä parantaa työn sujuvuutta ja laatua. Aikaa ei kulu ongelmien vatkomiseen ja työhön liittyvät myönteiset asiat saavat tilaa.

Joskus tuntuu, että kohtuuttomasti voimavaroja ja aikaa kuluu työpaikan ihmissuhdeongelmien käsittelyyn. Turhan usein konfliktit ovat seurausta väärinkäsityksistä tai tiedon puutteesta. Usein taustalla voivat olla myös yksityiselämän vaikeudet, jotka luonnollisesti heijastuvat työpaikan toimintaan.

Työväkivalta ja henkisen työväkivallan muotoja

Työväkivallalla tarkoitetaan ihmisten työssään kohtaamaa ja kokemaa sekä ruumiillista että henkistä väkivaltaa tai sen uhkaa. Väkivalta voi olla työyhteisön sisäistä tai sen ulkopuolelta aiheutuvaa. Henkinen väkivalta voi ilmetä uhkailuna, pelotteluna, pilkkaamisena, vihjailuna, vähättelynä, sukupuolisena ahdisteluna tai syrjintänä.

Kiusaaminen määritellään useimmin tilanteeksi, jossa joku työpaikalla joutuu toistuvan ja pitkään jatkuvan kielteisen, nöyryyttävän, painostavan tai vihamielisen käyttäytymisen kohteeksi.

Epäasiallinen kohtelu on yleisen hyvän tavan vastaista, työhön sopimatonta ja sitä häiritsevää käyttäytymistä. Epäasiallista kohtelua on loukkaava käytös sanoin, toimin tai asentein.

Epäasiallisuus voi olla myös sukupuolista häirintää tai ahdistelua. Sukupuolinen häirintä voi olla fyysistä tai verbaalista. Vihjailu, ilmehtiminen ja elehtiminen, alastonkuvat ja karkea puhe loukkaavat siinä missä läpsäytyksetkin.

Turvallisessa työyhteisössä autetaan ja tuetaan työtovereita tarpeen vaatiessa ja myös uskalletaan pyytää apua.

Epäasiallista kohtelua on myös henkilön työsuorituksen jatkuva ja perusteeton arvostelu sekä henkilön mustamaalaaminen, asiaton nimittely tai eristäminen työyhteisöstä. Myös työtehtävien tai työsuhteiden pois ottaminen tai niiden jättäminen antamatta on epäasiallista kohtelua.

Jatkuvana tai säännöllisenä häirintä ja epäasiallinen kohtelu aiheuttavat haittaa tai vaaraa kohteen terveydelle. Häirintä saattaa aiheuttaa häirinnän kohteelle psykosomaattisia ongelmia, sairauksia ja ahdistumista. Jos ongelma pitkittyy, mahdollisuudet sen selvittämiseen heikkenevät.

Työsyryjinnällä tarkoitetaan sitä, että työntekijä on ilman painavaa, hyväksyttävää syytä asetettu epäedulliseen asemaan syrjivän syyn perusteella verrattaessa toisiin vastaavassa tilanteessa oleviin työntekijöihin. Työsyryjintä voi ilmetä asiattomina vihjailuina, jotka kohdistuvat ikään, sukupuoleen, sukupuoliseen suuntautumiseen, ihonväriin, mielipiteisiin, vakaumukseen tai terveydentilaan.

Psykososiaalisten riskien hallinta

Psykososiaalisten riskien hallintaan kohdistuvat lähestymistavat voidaan jakaa

toiminnan kohteen perusteella organisatioon, tehtävään tai työhön ja yksilöön kohdistuviin toimenpiteisiin.

Toimenpiteiden tulee olla ensisijaisesti ennakkoivia. Tavoitteena on vähentää haitalliseen stressiin, kiusaamiseen ja väkivaltaan johtavia riskejä työssä. Tällaisia ennaltaehkäiseviä toimintatapoja ovat esimerkiksi kiusaamisen vastaiset menettelytavat ja toimintamallit, väkivaltatilanteiden rekisteröinti sekä työhön ja työympäristöön liittyvien kiusaamiseen ja väkivaltaan johtavien riskitekijöiden vähentäminen työssä ja työoloissa sekä ja työympäristön uudelleensuunnittelu.

Toisen tason toimenpiteillä lisätään työntekijöiden yksilöllisiä resursseja kohdata väkivaltatilanteita tai katkaistaan väkivallan etenevä kierre. Väkivalta ja kiusaamisinterventioihin voi kuulua esimerkiksi koulutusta, henkilöstökyselyjä sekä konfliktien ja kiusaamiskokemusten selvittämistä.

Kolmannen tason toimenpiteiden tavoitteena on vähentää ja parantaa kiusaamisen ja väkivallan työntekijöille aiheuttamia vaurioita. Toimenpiteitä ovat esimerkiksi organisaatiotason sopimukset ja ohjelmat jälkihoidosta sekä yksilöllinen neuvonta ja terapia.

Häirintä voi edetä vaihteittain. Se voi alkaa kyyvyttömyydestä sovitella työpaikan ristiriitoja. Sitten tilanne kiristyy, jolloin henkinen väkivalta voi kohdistua suoraan johonkin henkilöön, jonka oikeuksia loukataan. Myöhemmissä vaiheissa asia saattaa koskettaa koko työyhteisöä.

Työturvallisuuslain mukaan työnantajan on selvitettävä psykososiaaliset kuormitustekijät, arvioitava riskit ja ryhdyttävä toimenpiteisiin haitallisen kuormituksen vähentämiseksi. Arvioinnin suorittajilla on oltava riittävä osaaminen tunnistamiseen ja arviointiin sekä tunnettava työturvallisuuslain vaatimukset riskienarvioinnille.

Miten puututaan?

Jos työpaikalla on häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua, josta aiheutuu haittaa tai vaaraa työntekijöiden terveydelle, työnantajan on saatuaan asiasta tiedon ryhdyttävä toimiin sen poistamiseksi. Työnantajan velvollisuutena on myös tarkkailla työyhteisön tilaa, jotta mahdolliset häirintätilanteet tulisivat ilmi jo varhaisessa vaiheessa.

Epäasiallisen kohtelun kohteeksi joutuneen pitää ilmaista selkeästi ja yksiselitteisesti, että kokee käyttäytymisen kiusalliseksi tai loukkaavaksi.

Epäasiallista kohtelua ja häirintää ehkäistään puuttamalla ennakkoiluihin, kehittämällä työyhteisöä siten, ettei häirinnälle jää sijaa, ylläpitämällä sosiaalista

verkostoa, kouluttamalla sekä luomalla yhteiset pelisäännöt työntekijöiden kesken sekä työntekijöiden ja työnantajan välille.

On myös tärkeää, että työelämä vastaa monikulttuuristuvan ja monimuotoistuvan yhteiskunnan haasteisiin. Hyvässä työyhteisössä hyväksytään ja arvostetaan erilaisuutta. Työpaikoilla on tärkeää kehittää toimintamuotoja sosiaalisen vastuun periaatteiden mukaisesti. On parannettava valmiuksia toimia yhteisöissä, joissa kohdataan yhä enemmän erilaisia kulttuureja ja tapoja toimia. Työyhteisöissä voidaan miettiä, miten suhtaudutaan eri kulttuurien ja uskontojen käyttäytymistapoihin, pukeutumis- ja ruokasäännöksiin tai juhla- ja vapaapäiviin, jotka voivat poiketa paljonkin valtakulttuurin tavoista.

Työturvallisuuslaki velvoittaa työntekijöitä välttämään muihin työntekijöihin kohdistuvaa häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua. Myöskään työnantaja, yhteistyökumppani tai asiakkaat eivät saa häiritä tai käyttäytyä epäasiallisesti, vaan tilanteisiin tulee työpaikalla puuttua. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta säätelee sukupuolesta johtuvia häirintätilanteita.

Häirinnästä ilmoitetaan lähimmälle esimiehelle, häiritsijän esimiehelle tai työsuojeluvaltuutetulle. Myös työterveyshuollolta voi pyytää apua tilanteen selvittämiseksi. Ilmoituksen häirinnästä voi tehdä häiritty itse tai kuka tahansa työtovereista. Myös työsuojeluvaltuutetulle, luottamusmiehelle tai työterveyshuollolle voi tehdä ilmoituksen. Työnantajalla on velvollisuus, ilmoituksen saatuaan tai häirintää havaittuaan, ryhtyä toimiin häirinnän lopettamiseksi. Toimivassa työyhteisössä varaudutaan asianmukaisesti ongelma- ja häiriötilanteiden käsittelyyn. Suositeltavaa on laatia ohjeet ja toimintamalli epäasiallisen kohtelun ehkäisyyn ja käsittelyyn.

Lisätieto

Työturvallisuuskeskus TTK, www.ttk.fi/
Työsuojelu työpaikalla

Julkaisuja

Epäasiallisen kohtelun ehkäisy ja käsittely työpaikalla,
Työturvallisuuskeskus TTK 2006

Konfliktien kohtaaminen ja rauhoittaminen, Työturvallisuuskeskus TTK 2008

Voi hyvin puhelinpalvelutyössä!
– psykososiaalisen kuormituksen hallinta ja haastavan asiakkaan kohtaaminen,
Työturvallisuuskeskus TTK 2008

Väkivalta pois palvelutyöstä!
Työturvallisuuskeskus TTK 2008

Kännykässä voi väijyä vakooja

Kännykän vakoiluohjelmat käyvät netissä mukavasti kaupaksi – mustasukkaisuus ja perheväkivalta luovat käyttäjäkuntaa. Vakoilua vastaan on helppo suojautua kaupunkilaisjärjellä.

Muutama vuosi sitten markkinoille tulleet matkapuhelinten vakoiluohjelmat tekevät kauppansa. Netistä ladattavia ohjelmia löytyy ilman suurempaa etsimistä, valikoima on runsas ja ostaminen vaivatonta.

Kännykkävakoilun yleisyydestä ei silti ole tarkkaa tietoa saatavilla Suomessa tai maailmalla. Viimeisimpien kansainvälisten arvioiden mukaan noin kolmessa prosentissa maamme puhelimista olisi vakoiluohjelma. Euroopassa vastaavan luvun uskotaan olevan jopa viisi prosenttia.

– Meidän tai viranomaisten tietoon kännykän vakoilutapauksia ei ole tullut kovin paljon, sanoo tietokonevirustutkija **Jarno Niemelä** F-Securesta.

– Mutta ilmeisesti ohjelmat käyvät kaupaksi, kun niiden myyjät näyttävät pärjäävän tiukassakin taloustilanteessa.

Kesäkuisen Newsweek-lehden mukaan peräti 200 eri nettiyhtiötä kauppa ohjelmia 50–300 dollarin hintaan. Toimivien vakoiluohjelmien hinnat Suomessa liikkuvat 70–250 euron välillä.

Vuotava puhelin

Vakoiluohjelman hankkiminen on helppoa. Siihen tarvitaan vain englannin kielen taito, luottokortti ja vakoiltavan puhelimen peruskäyttötaidot. Ajallisesti ohjelman asennus on yhtä nopeaa kuin soittoaänen lataaminen.

– Vakoiluohjelman voi asentaa älypuhelimeen. Eli jos puhelimeen ylipäättään voi asentaa ohjelmistoja, voi siihen vakoiluohjelmankin asentaa, Niemelä sanoo.

Asennuksen jälkeen vakoilija saa tiedon aina, kun puhelimelta jotakin tietoa

Tyypillisessä kännykkävakoilutapauksessa mustasukkainen tai kontrolloiva ihminen seuraa puolisonsa tekemisiä usein uhrin tietäen. Vakoilusta ei vain uskalleta kertoa eteenpäin.

siirtyy: vakoiluohjelmat roikkuvat kaikessa tietoliikenteessä mukana.

– Vakoilija voi seurata omalta tietokoneeltaan mihin puhelimella soitetaan, tekstiviestien saajia ja viestien sisältöä sekä millä sivuilla puhelimen omistaja käy. Myös GPS-paikannusohjelman käyttö vuotaa vakoilijan tietoon.

Ohjelman asentamiseksi täytyy vakoilijan saada puhelin fyysisesti käsiinsä. Niemelä kertoo tietoturvatekniikan ammattilaisten onnistuneen kokeiluluonteisesti ja kontrolloiduissa oloissa asentamaan ohjelman etänä.

– Mutta kaupallisessa tarjonnassa tällaisia ohjelmia ei ole, hän korostaa.

Mustasukkaisen työkalu

Turva-alan ammattilaiset arvioivat varovasti tulevia näkymiä, mutta uskovat vakoiluohjelmien käytön jossain määrin lisääntyvän. Kasvua voivat tuoda ohjelmistokehitys sekä älypuhelimien myynnin lisääntyminen. Viime vuonna myydyistä kännyköistä jo joka neljännes oli älypuhelin.

Niemelä ei kuitenkaan usko käytön räjähtävän.

– Vakoilu on oire eikä syy. Ohjelmat itsessään eivät synnytä markkinoita. Ne ovat vain kaupallisia työkaluja, joille on kysyntää jo entuudestaan.

Niemelän mukaan keskustelupalstojen perusteella tyypillinen vakoilutapausta näyttää liittyvän perheväkivaltaan. Mustasukkainen tai kontrolloiva ihminen seuraa puolisonsa tekemisiä usein uhrin tietäen. Vakoilusta ei vain uskalleta kertoa eteenpäin. Varsinkin erotilanteissa houkutus seurata puolison tekemisiä kasvaa.

Myös monella vanhemmalla saattaa herätä kiusaus seurata lapsensa tulemisiä ja menemisiä. Hyvälläkin asialla liikkuvan kasvattajan on silti syytä pitää mielessään tietosuojaa, joka ulottuu aikuisten ohella lain ja lakiin rinnastettavan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan kaikkiin alle 18-vuotiaisiin.

Vakoiluohjelman hankkiminen sinäl-

lään ei ole laitonta, mutta sen käyttö toisen ihmisen tai yrityksen tietosuojan rikkomiseen on rikos.

Helppoa ehkäisyä

Turva-alan asiantuntija Otso palvelut Oy:stä ei näe kännykkävakoa ilua aivan niin hallitsemattomana uhkana kuin miltä se mediassa saattaa näyttytyä.

– Kuka tahansa kadulla vastaan tuleva ihminen ei voi alkaa vakoilla puhelintasi. Eikä ihan jokaiselta löydy riittävää taitoa ohjelmien asentamiseen, johtaja **Tommi Nyström** sanoo.

Jarno Niemelän mukaan oman puhelimen vakoilua voi epäillä, jos kännykkä alkaa yhtäkkiä käyttäytyä omituisesti: dataikoni alkaa vilkkua tai ohjelma välähtele ruudussa.

Toinen keino on seurata puhelinlaskuaan. Tekstiviestien määrän kasvu, kummallisen dataliikenteen tai jopa ilmaisen tietoliikennekaistan näkyminen laskulla voivat kertoa vakoilusta.

– Tieto vuotaa vakoiltavasta puhelimesta ulos tavalla tai toisella. Ja siitä puhelinyhtiöt kyllä veloittavat.

Vakoilua vastaan on myös vaivatonta suojautua. Niemelän mukaan lukkokoodin asentaminen on paras suoja: silloin kukaan muu ei pääse asentamaan mitään kännykkään.

Nyström kehottaa lisäksi järkevään puhelimen käyttöön.

– Ei kannata hyväksyä tai vastaanottaa mitä tahansa yhteyksiä tai ohjelmia. Seuraa, kuka puhelintasi käyttää ja mihin hän sitä käyttää.

Huolellisen puhelimen käytön ohella voi varovaisuus joskus olla tarpeen lahja puhelimen kohdalla, sillä siihen on saatettu asentaa vakoiluohjelma.

Mikäli epäily luvattomasta vakoilusta herää, Niemelä suosittelee kääntymistä heti poliisin puoleen.

– Jos rikosepäily on olemassa, kiistattona näytön takaamiseksi tekniikan asiantuntijoiden ei kannata tutkia puhelinta ennen viranomaisien tietoa.

YHTEISET PELISÄÄNNÖT TARPEEN – VASTAVAKOILU HOUKUTTAA

Kaapatut Lapset ry:ssä vakoiluohjelmat pelottavat, sillä ne ovat apuväline lapsen kaappausta pohtivalle.

Yhdistyksessä ei vielä ole kohdattu todistettavaa vakoilua, mutta epäilyksiä on noussut, kun jäsenten salaisia tietoja on mystisesti vuotanut puolisoien tietoon. Toiminnanjohtaja **Tarja Räisänen** uskookin vakoiluohjelmien käytön olevan yleisempää kuin mitä uskotaan. – Olemme varoitaneet uhasta ja antaneet jäsenillemme ohjeita suojautumiseen.

Räisästä huolestuttavat vakoiluohjelmat erityisesti erotilanteissa, jolloin lasten kaappausriski on suurimmillaan.

Yhdistys on törmännyt myös houkutukseen käyttää vakoiluohjelmistoja ”vastavakoiluun”. – Kun kaappauksen uhkaa on vaikea muutoin todistaa, on suuri kiusaus käyttää ohjelmistoja siihen.

Moraalisesti arveluttava keino houkuttaa, sillä viranomaiset eivät aina ota tosissaan lapsen kaappausuhkaa. Räisänen toivookin, että yhdessä viranomaisten kanssa voitaisiin miettiä ehkäiseviä tai suojaavia keinoja kaappausuhkaa varten. Silloin vanhempien kiusaus käyttää vakoiluohjelmia vähenisi.

Selkeistä pelisäännöistä olisi apua myös lasten sijainnin kännykkäseurannan kannalta. – Olisi hyvä, jos olisi mahdollisuus saada oikeuden päätös monitoroinnista, silloin kun siihen on molempien vanhempien suostumus.

– Nykyisessä tilanteessa käy usein niin, että huolestunut vanhempi soittaa koko ajan toisen vanhemman luona olevalle lapselle ja varmistaa lapsen sijaintia. Silloin rauhaa ei saa kukaan.

Vanajan avovankilan johtaja
Kaisa Tammi-Moilanen.

Vanajan vankilan teatteriporukka teki sadusta totta

Vanajan avovankilan kahdeksan naisvankia esiintyi toukokuussa Hämeenlinnan kaupunginteatterin näyttämöllä. Punahilkka ja susien maailma -näytelmä esitti tutun sadun uudessa muodossa. Teatteriproduktio oli omalla sarallaan pilottihanke Suomessa.

Punahilkkan rekvisiitta odottaa
ensi-illan alkamista.

Kuntouttaminen on tärkeää paitsi vangille itselleen ja hänen läheisilleen, myös koko yhteiskunnalle. Onnistunut vankien kuntouttaminen ja heidän valmentamisensa vapautumisen jälkeiseen elämään ehkäisevät uusintarikollisuutta. Vankien kuntoutusta on lähtökohtaisesti ajateltu suuren enemmistön, miesvankien, näkökulmasta. Naisvangit muodostavat oman erityisryhmänsä, jonka kuntouttaminen on todellinen, erityisiä toimintamalleja ja työtapoja vaativa haaste.

Vanajan avovankilan johtaja **Kaisa Tammi-Moilanen** huomioiden mukaan naisvangeilla on miesvankeja enemmän menneen elämän taakkaa: häpeää, epäonnistumista, huolta lapsista ja lähipiiristä sekä traumoja omista uhrikokemuksista.

– Vankilaan päätyviä naisia leimaa se, että heitä on hakattu, Tammi-Moilanen sanoo, mutta varoittaa yleistämisestä. Vangit eroavat toisistaan, jokaisella on oma tarinansa. Naisvangeista suurimmalla osalla kuitenkin on parisuhdeväkivaltatausta.

Naisvankien ongelmavyöhykkeet eivät hoidu perinteisin, keskivertomiesvangille kohdistetuvin keinoin, vaan tarvitaan uusia ideoita ja kokeiluja. Tämä on hiljalleen Suomessakin tunnustettu ja tunnustettu.

Teatterin tekeminen tarjoaa väylän ope-

tella yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Samalla se valmentaa esiintymiseen ja antaa valmiuksia normaaliin kanssakäymiseen. Maailmalla teatteria käytetään kuntouttavana toimintana muun muassa vankiloissa, mutta Suomessa teatterin käyttäminen kuntouttavassa tarkoituksessa vankien parissa on ollut uusi ajatus.

Ajatuksista tekoihin

Kaisa Tammi-Moilanen on lapsuudesta asti ollut tekemisissä teatterilaisten kanssa ja hän on käynyt Kallion ilmaisutaidon lukion. Hänellä oli pohjaa uskoa teatterin mahdollisuuksiin myös vankilaympäristössä. 1990-luvun lopulla hän näki Irlannissa vankien tekemän näytelmän ja myöhemmin hän pääsi katsomaan Pietarin naisvankilassa toteutetun huumeidenkäytön ja huonon elämän seurauksista varoittavan näytelmän.

– Se kokemus oli mykistävä. Surkean vähäisillä resursseilla toteutettu näytelmä oli niin kammottavan koskettava, että pahaa teki. Draama toimi. Toive vastaavan toteuttamisesta jäi itämään päähäni. Pohdimme usein henkilökunnan kesken, mitä voisimme kehittää naisvangeille.

Yhteys musiikkiteatteriohjaaja **Hannele Martikaisen** ja Kaisa Tammi-Moilasen

välillä syntyi lenkin kautta. Martikaisen tausta sosiaalityöntekijänä ja muun muassa syrjäytyneiden nuorten kanssa teatteria tehneenä vaikutti asioiden etenemiseen. Seurasi ideoiden pallottelua, epäilyksiä, varovaista innostumista ja realiteettien punnitsemista.

Sitten viime syksynä Vanajan avovankilassa otettiin ratkaiseva askel, kun kahdeksan kuukautta kestänyt teatteriproduktio konkreettisesti aloitettiin. Kahdeksan naisvankia hakeutui ja sitoutui oma-aloitteisesti produktion. He alkoivat Martikaisen johdolla harjoitella ja osin myös käsikirjoittaa Grimmin Punahilkka-satuun pohjautuvaa näytelmää, jonka oli määrä valmistua toukokuun loppuun mennessä.

Elävästä elämästä

Ensimmäisistä tapaamisista kahdeksan aloittelevan näyttelijän kanssa Martikaiselle on jäänyt mieleen naisten katseet, joissa oli jotain pimeää ja piilotettua.

– Minulle tuli mieleen, että näiden naisten olemukset on sammutettu. Ja se muutos, joka näiden kuukausien aikana on tapahtunut, on hieno. Nyt heillä on katseessaan valot päällä.

Tammi-Moilanen on tyytyväinen siihen, että näytelmä ponnistaa tästä maailmasta. Siinä on aineksia ja tarinoita naisvankien omasta elämästä.

– Näytelmässä käsitellään myös väkivaltaa, josta useilla naisista on ollut kokemuksia sekä kokijana että tekijänä. On varmasti ollut merkityksellistä, että naiset ovat joutuneet ennen näyttämölle menoa käsittelemään näitä asioita ja puolia itsensä.

– Teatterin tekeminen ei ole terapiaa, mutta se voi toimia terapeutisesti. Taiteen kautta on mahdollista cheyttää itseään, Martikainen sanoo.

Syvämpiä merkityksiä

Teatteriproduktion voi ajatella antavan vangeille mielekästä tekemistä tarkoin säännellyssä ja vartioidussa vankilan arjessa, jossa lusittavaa aikaa on riittämiin. Vaihtelua ja tervetullutta ohjelmaa näytteleminen varmasti onkin, mutta teatterin ammattilaisena Martikainen valottaa myös laajempia näkökulmia.

Jos ajattelemme vapautuvan vangin riskiä sortua uusintarikollisuuteen, on tärkeää, miten hän pystyy hallitsemaan vihaansa ja sopeutumaan yhteiskunnan asettamiin normeihin.

– Näytelmäharjoitukset ovat olleet parasta mahdollista vihanhallintaharjoitusta, Martikainen naurahtaa ja kuvaa, miten naisvangit ovat joutuneet sietämään hänen jatkuvaa määräilyään. He ovat suoriutuneet hammasta purren, mutta mallikkaasti.

– Saatan keskeyttää harjoitukset, jotka sitten etenevät parilla sanalla, mutta joudun jälleen keskeyttämään ja ohjeistamaan uudelleen. Kenelle tahansa tällainen voi olla stressaavaa.

Kaisa Tammi-Moilanen kuvailee teatteriproduktiota omalta osaltaan hypyksi tuntemattomaan. Tosin hän korostaa luotavansa laitoksensa vankeihin. Projekti oli silti uusi ja outo.

– Täytyy sanoa, että hyppy tuntemattomaan ei ole virkamiehelle helppoa! Suurin haaste on ollut luottaa siihen, että tämä

onnistuu.

Samalla tavalla voi ajatella naisvängin kohtaavan tuntemattoman, kun hän vapautuu vankilasta. Häinkin joutuu hyppäämään outoon ja uuteen.

– Vankilassa vallitsevat roolit ovat hie- man sekoittuneet. Vaikka me työntekijät olemme virkamiehiä, on tämä produktio osoittanut, että emme aina ole kontrolloimassa. Vangit ovat saaneet aloitteellisuutta. He ovat valinneet mennä harjoituksiin ja pysyä niissä. Pakkovaltaa ei ole käytetty missään vaiheessa, Tammi-Moilanen kertoo.

Jännät paikat

Tammi-Moilanen on ensi-illan lähestyessä iloinen ja rennon oloinen, mutta kiteyttää päällimmäiset tunteuksensa pariin sanaan: ”On jännä päivä”. Hän myöntää jännittävänsä ”pesueensa” puolesta.

– Minulla on ollut omat epäilykseni, mutta nyt puolustan pesuettani. Nämä naiset pystyvät paljon enempiin kuin osaamme ajatella. He ovat kysyneet sellaiseen, mihin eivät produktion alussa varmasti itsekään uskoneet.

Ensi-iltayleisöön saapuvat oikeusministeri, vankeinhoidon kollegat ja Rikosseuraamusviraston esimiehet eivät ainkaan vähennä Tammi-Moilasen jännitystä. Esiintyvien vankien omaiset on kutsuttu esityksen jälkeen takahuoneeseen, ja sekin tulee olemaan jännittävää.

– Ottaessani vastaan kutsuvierasilmoitautumisia omaisilta, olen puhunut monia liikuttavia puheluita. Erään vangin isä kertoi, miten pettynyt hän on ollut tyttärensä ja miten tuskallista on ollut seurata tämän elämää. Hän sanoi nyt tuntuvalta siltä, että hänen tyttärestään on vielä johonkin. Lähipiirille on iso asia nähdä rikoksen tehnyt läheisensä uudessa, myönteisessä valossa.

– Onnistumisen juhlistaminen on iso asia, Tammi-Moilanen hymyilee ja tekee lähtöä kukkaostoksille.

Teatteriohjaajalle näytelmän ensi-ilta on suuri rajapyykki.

– Jännittää, jännittää... Tavallaan kannattelen omalla jännittämiseni sitä tilannetta siellä näyttämöllä, Martikainen huokaa vain paria tuntia ennen ensi-iltaa. Hän on selvästi innoissaan ja näyttää lujasti uskovien suojatteihinsa. Hän sanookin, että unelmat kantavat ja uskolla unelmiin on valtava voima.

Ohjaaja Hannele Martikaisen mukaan harjoituksissa lensi välillä ronski huumori.

– Kun ihmiseen uskoo, hän pystyy aika paljoon.

Ennen ensi-iltaa ryhmä tulee vielä käymään läpi jokaisen kohtauksen alun. Edellisillan kenraalin perusteella ohjaaja kertoo muutamia huomioita ja juuri ennen näytöstä hän psyykkaa naiset suoritukseen.

– Painatte päälle vaan! Näyttämöllä pitää osata olla positiivisella tavalla häikäilemättömän röyhkeä. Pitää osata ottaa tila haltuunsa, pitää olla näyttämisen halu.

Ohjaajan jälkisanat

Musiikkiteatteriohjaaja Hannele Martikainen kirjoitti toukokuussa Punahilkkan ohjelmalehtisessä seuraavasti: ”Teatteri on tekijälleen ja kokijalleen yksi keino löytää polku omaan minuuteensa. Toivon, että jokainen meistä tekijöistä on oivaltanut itsestään jonkin uuden ja arvokkaan palasen tämän näytelmän valmistumisen myötä.” Oivallukset ja havahtumiset tulevat viiveellä, joten niitä voimme mietiskellä vasta, kun näytökset on esitetty ja jälkipurku tehty.

Tavoitan Martikaisen elokuisista lomatuunnelmista, juuri marjastamasta palanneena. Hänen puheensa pulppuaa hyvätuulisesti, vaikka lähestymme juttellessamme myös ihmisyyden tummempia syövereitä. Martikainen sanoo rakastavansa omaa työtään.

– Minulle tuli jälki-ihmetys, että oikeasti uskalsin ryhtyä tähän! Riskejä oli paljonkin, kuten aina teatterin tekemisessä. Tässä projektissa oman mausteensa antoivat kuitenkin vankilapuitteet. Peruskynnen asenteeni sai kovan kolauksen ja saavutin uskon siitä, että asioihin voi oikeasti vaikuttaa.

Hän pohtii epäonnistumisen tuomaa turvaa. Jos ihminen on tottunut epäonnistumaan, hän hiljalleen rakastuu pessimismiinsä ja omaan kynisyyteensä. Pessimismistä luopuminen vaatii rohkeutta.

– Olen onnellinen ja kiitollinen siitä, että naiset uskalsivat onnistua.

– Koen, että jälkipurussa he saivat puhua kanssani rehellisesti ja luottamuksella. Olen pitänyt itseäni etäisenä ohjaajana. Huomasin itse olleeni purussa enemmän läsnä myös ihmisenä, en vain ohjaajana. Naiset olivat prosessin aikana antaneet minulle korvaamattoman, ison lahjan. Tä-

mä varmasti edesauttoi keskinäistä vuoropuheluumme purussa.

Teatteriproduktiossa mukana ollut ryhmä tulee tapaamaan vielä kerran keskustelun merkeissä. Porukalla he katselevat Punahilkka ja susien maailma -esityksestä tallennetun DVD:n.

Vaikutuksia vankilassa

Vanajan avovankilan johtaja Kaisa Tammi-Moilasella oli keväällä mielessään useitakin tavoitteita, joiden hän toivoi toteutuvan teatteriprojektin tuloksena. Vankilassa yhtenä ongelmana on se, etteivät vangit pysty ilmaisemaan itseään. Itseilmaisun ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseksi on tarvetta.

– Lisäksi tavoitteena on kosketuspinnan tarjoaminen tunne-elämälle. Naisvangit kantavat hirvittävän suuria suruja, pettymyksiä ja valtavaa häpeää. Olisi hyvä olla paikka, missä voisi turvallisesti ja hyväksytyllä tavalla purkaa kielteisiä tunteita, Tammi-Moilanen puntaroi.

– Toivon myös eräänlaista yhteishengen tiivistymistä. Vankilan sisäiset, erilaiset roolimme virkamiehinä ja vankeina ovat hyvin selvät. Me teemme töitä, naisvangit suorittavat rangaistustaan. Voimme silti lähestyä toisiamme, ei siinä ole mitään uhkaavaa. Se, että roolimme eivät ole niin jäykkiä, ei ole uhka vankilamme turvallisuudelle tai vankien yhdenmukaiselle kohTELULLE.

Miten Tammi-Moilanen arvioi Vanajan avovankilan arkea nyt, kolme kuukautta esitysten jälkeen?

– En ole kokenut vankeinhoitotyössäni mitään yhtä monitahoista ja jännittävää projektia. Olen iloinen siitä, että uskalsimme. On hienoa, että kaikki meni niin onnellisten tähtien alla loppuun saakka. Vanajan vankilassa tullaan tekemään teatteria tämän jälkeenkin. Koska ja kuinka – siitä ei ole vielä täyttä varmuutta. Asiaa työestetään, Tammi-Moilanen vastaa.

Hän arvioi, että Vanajan osastolla on aina ollut vankilaksi kohtuullisen hyvä ilmapiiri vankien ja henkilökunnan kesken. Teatteriprojektin myötä yhteishenki lujittui.

– Olen ollut huomaavinani vankien luottamuksen henkilökuntaa kohtaan kasvaneen. Minusta projekti vaikutti myös siten, että naiset Vanajan osastolle tullessaan kokevat saavansa vaihtoehtoja. He luottavat siihen, että tässä talossa vangeille luodaan mahdollisuuksia, jos vain itse on niitä valmis ottamaan.

Tammi-Moilanen kertoo, että mukana olleille naisvangeille projektin päättymisen toi tyhjyyttä, mutta myös lepoa ja mahdollisuutta keskittyä muihin tärkeisiin asioihin.

– Jokainen on kertonut kokeneensa projektin erittäin myönteisenä. Useimmat ovat sanoneet itsetuntonsa ja itsevarmuutensa lisääntyneen. Yksi vangeista suunnittelee mahdollisia esiintymisopintoja ja hän on jo saanut kontakteja parista harrastajateatteriryhmästä. Pari muuta selvittelee oman kotipaikkakuntansa tarjontaa tältä osin. Innostusta siis on.

Musiikkiteatteriohjaaja
Hannele Martikainen.

Koskettava Punahilkka

Istun Hämeenlinnan kaupunginteatterin täpötäydessä katsomossa. Tunnen kunnioitusta rohkeita naisvankeja kohtaan, kihelmöivää odotusta – ehkä olen aavisituksen verran utelias tirkistelijäkin. Mietin itseni, miten valtavan ja uskaliaan harpauksen rikoksesta tuomitut naiset ovat ottaneet sitoutuessaan näytelmän harjoitteluun ja esittämiseen. Vai onko niin, että miettiessäni tällaista, olen epäuskoinen näiden naisten voimavaroja, taitoja kohtaan? Tunnistanko itsessäni ennakkoluuloja? Määritteleekö rikoksesta tuomittua naista vain sana ”naisvanki”? Mitä muita ominaisuuksia hänessä voikaan piileksiä?

Joka tapauksessa ajattelen naisvankin olevan yhteiskunnassamme marginaalissa, josta ei vaivatta ponnisteta parrasvaloihin. Mutta mahdollista se ei ole. Ihan pian kahdeksan naisvankin on määrä astua täyden ensi-iltakatsomon eteen.

Määritteleekö rikoksesta tuomittua naista vain sana ”naisvanki”?

Ennen esiripun avautumista kuulen takaani hermostunutta kiherrystä, joka yltyy äänekkääksi hekotteluksi. Ensi-illan yleisöön on kutsuttu myös vankien omaisia, ehkä heistä jokaisen ei ole helppo neutraalisti odottaa rikoksesta tuomittua läheistään teatterin näyttämölle, satojen arvostelujen silmäparien eteen. Naurajan vierustoveri toruu, mikä tepsii ja palauttaa odotuksesta tiiviin hiljaisuuden.

Satunnaisten kohtaamisten voima

Sitten esirippu avaa eteemme Punahilkkan ja susien maailman: naiset ovat asettautuneet vaitonaisina ryhmäpotretin kaltaiseen asetelmaan. Aivan kuin he tahtoisivat sanoa: tässä olemme, läsnä, aukinaisina, rikkonaisinkin, katsokaa!

Naiset lähtevät kuljettamaan Punahilkkan tuttua juonta eteenpäin. Hilkka, kaikkia miellyttämään pyrkivä, tunnollisuuden perikuva, lähtee toimittamaan mummolle kinkkupiirakkaa ja viiniä. Matkalla hän törmää puolittuun tyttöjengiin ja hairahtuu sivuraiteille. Hilkka on vietävisä, samalla hän tietämättään käsikirjoittaa tulevat, ikävät tapahtumat. Meistä jokainen tietää satunnaisten kohtaamisten voiman. Ne sysäävät elämässämme liikkeelle jotain uutta – hyvää tai pahaa. Näytelmän repliikit ja päihteiden sekoittamat, osin väkivaltaisetkin tapahtumat vertautuvat mielessäni naisten omaan menneisyyteen, tapahtumiin, jotka heidät kenties ovat johdattaneet rikoksen tekemiseen.

Unelmia, armoa, totuutta ja satua

Jokainen nainen ottaa näyttämöllä tilan haltuunsa. Heidän äänensä kantavat sävyineen, repliikit kuuluvat selvästi, ja niissä on tunnetta, latausta. Pidän erityisesti lähihoitaja-Meerin hahmosta, joka on sopivasti ”överi”, sekä herkästä, tiukasti ja herpaantumatta läsnä olevasta Hilkasta. Meikatut, mustanpuhuvat sudet muodostavat roisin ja uskottavan tyttöjengin. Tv-addiktoitunut äiti ja ryöstön kohteeksi joutuva isoäiti ovat hekin taitavasti sisäistäneet roolinsa. Näiden amatööri näytteli-

jöiden puolesta ei tarvitse jännittää tai hävetä. Katsojana pystyn keskittymään itse tarinaan, sen herättämiin mielle yhtymiin, musiikkiin ja monologeihin, jotka rytmitävät esitystä.

Meikatut, mustanpuhuvat sudet muodostavat roisin ja uskottavan tyttöjengin.

Näytelmä on uskottava ja koskettava kokonaisuus unelmista, armosta, totuudesta ja sadusta. Lopussa yleisö aplodeeraa seisaaltaan. Luulen, että moni etukäteen epäuskoinen ja epäileväinen on joutunut – tai päässyt – tarkistamaan ennakkoluulojaan. Vanajan vankilan johtaja Kaisa Tammi-Moilanen nousee näyttämölle, haluaa näyttelijät yksitellen ja ojentaa jokaiselle naiselle punaisen ruusun. Sen he ovat totisesti ansainneet!

Vaasan ja Rovaniemen poliisit tietävät, että rikoksen uhri saa apua Rikosuhripäivystyksen tukihenkilöltä

Rikosuhripäivystys kartoitti toimintansa tunnettuutta, tärkeyttä ja tarpeellisuutta.

Rikosuhripäivystys toteutti kyselyn Vaasan ja Rovaniemen poliisien keskuudessa internet-pohjaisella työkalulla maaliskuussa 2009. Kysely lähetettiin 171 poliisille Vaasassa ja Rovaniemellä. Kyselyyn vastasi vajaa neljännes poliiseista eli 22 %.

Alhainen vastausprosentti kertonee ainakin, että Rikosuhripäivystys on huomattavasti kiinnostuneempi yhteistyöstä poliisin kanssa kuin poliisi Rikosuhripäivystyksestä. Syynä alhaiseen vastausprosenttiin lienee myös, että poliisille ei ole riittävän selkeästi tullut esiin hyöty, jonka uhri, hänen läheisensä tai todistaja saa Rikosuhripäivystyksen toiminnasta.

– Ilahduttavaa on, että kaikki vastaajat tunnistivat Rikosuhripäivystyksen nimestä ja lähes kaikki tunnistivat palveluistamme sekä tukihenkilöpalvelun että auttavan puhelimen. Juristin puhelinneuvontaan ja sen tunnetuksi tekemiseen täytyy vielä panostaa, toteaa Rikosuhripäivystyksen toiminnanjohtaja **Petra Kjällman** ja jatkaa, että vaikka paljon on vielä tehtävää Rikosuhripäivystyksen toiminnan ja palveluiden tunnetuksi tekemisessä, viidentoista vuoden yhteistyö poliisin kanssa alkaa vihdoinkin tuottaa tuloksia.

Yksi vastaajista tiivistä Rikosuhripäivystyksen toiminnan oman työnsä kannalta hyvinkin positiivisesti seuraavaan tapaan.

– Tukihenkilön läsnäolo, uhrin neuvonta auttaa poliisia keskittymään omaan työhönsä. Näin säästetään poliisin käytännön voimavaroja – aikaa – ja psyykkisiä voimavaroja. Niin sanottu sielunhoito poliisitöiden ohessa on raskasta poliisillekin, joten poliisi voi keskittyä itse esitutkintaan, kun tukihenkilö hoitaa tuon henkisen puolen.

Samalla poliisi voi selittää käytännön asioita tukihenkilön kautta, koska uhri saatua olla niin järkyttynyt, ettei muista mitä hänelle on neuvottu ja kerrottu.

Poliisit ohjaavat joskus – ei usein – asiakkaita Rikosuhripäivystykseen

Yli 60 % vastanneista ohjaa asiakkaita RIKUn palvelun piiriin joskus. Usein palveluihin ohjaa vain 24 %:lla vastaajista ja 8 % ilmoitti, ettei koskaan ohjaa Rikosuhripäivystykseen. Rikosuhripäivystyksen asiakasohjauksissa on myös alueellisia eroja.

Asianomistajan kuulustelulomakkeen kohdan ”Informoitu auttavista tahoista” oli tasan puolet vastaajista eli 50 % huomannut, mutta lähes 45 % ei ollut huominnut. Lomakkeeseen kohta on lisätty vuonna 2007, joten se ei vielä ole tullut rutiiniksi kaikille poliiseille. Rikosuhripäivystyksellä on vielä paljon tekemistä tunnettuuden kanssa, jotta rikoksen kohteeksi joutuneet saisivat tietoa poliisilta uhria auttavista tahoista ja poliisit huomioisivat lomakkeeseen lisätyn – rikoksen uhria auttavan kohdan.

Poliisien mielestä RIKUn tukihenkilö on uhrille tärkeä

Poliisin mielestä rikoksen uhrille tärkeintä (89 % vastaajista) Rikosuhripäivystyksen toiminnassa on saada tukihenkilö mukaan rikosilmoitusta tekemään ja poliisin kuulumiseen sekä oikeudenkäyntiin. Vaasassa jopa 94 % vastaajista piti tukihenkilöä tärkeänä.

Vähiten kannatusta (26 %) poliisin mielestä sai väite, jonka mukaan Rikosuhripäivystys tukee myös ulkomaalaistaus-

taisia ja erityisen haavoittuvassa asemassa olevia. Poliisi ei myöskään koe, että Rikosuhripäivystys olisi paikka, josta poliisi tai muu viranomainen hakisi konsultaatio-apua, vain 26 % vastaajista koki näin.

Eniten poliisin toimintaa tuki poliisin mielestä (84 %), että Rikosuhripäivystys on paikka, johon poliisi voi ohjata kohderyhmään kuuluvat saamaan tukea ja neuvoja. Vähiten poliisin toimintaa tukee poliisin mielestä (26 %) Rikosuhripäivystyksen palvelu ulkomaalaistaustaisille ja erityisen haavoittuvassa asemassa oleville.

Konstaapeli kenttäosastolta antoi Rikosuhripäivystykselle seuraavaa palautetta:

– Varmasti ihan hyvää toimintaa, mutta poliisille melko vierasta, koska lähtökohteisesti poliisin tehtäviin ei enää kuulu asiakkaan hoitoon ohjaaminen rikostapah-tuman jälkeen, vaan ainoastaan välitön ohjaaminen tai henkilön turvaaminen. Aika harvoin asiakas pyytääkään apua kohdatessaan rikoksen, emmekä mekään apua lähdetä sitten enempää tuputtamaan.

Vaasan poliisi ohjaa rikoksen uhreja paikallisiin palveluihin

Pääosin kyselyn vastaukset eivät kahden tutkitun kaupungin välillä paljoa vaihdelleet, mutta joissakin kohdissa on eroavaisuuksia.

Vaasassa 65 % vastaajista kertoo olemassa olevista paikallisista muista palveluista ja tarvittaessa saattaen ohjaa niihin. Rovaniemellä vastaava luku on 33 %.

Tutkimus toteutettiin Rikosuhripäivystyksen ja Viestintä Oy Tulevaisuuden yhteistyönä. Toteutusajankohta oli maaliskuuhuhtikuu 2009.

Vaasan poliisien vastaukset Rikosuhripäivystyksen keväiseen kyselyyn antoivat hyvän syyn kysellä vielä lisää Pohjanmaan poliisilaitoksen vanhemmalta konstaapelilta Joanna Österbladilta

Mitä yleisiä ajatuksia tutkimus ja sen tekeminen herättivät?

– Kyselyä pidettiin hyvänä ja asiallisena, mutta vastausprosentti jäi pieneksi. Ehkä sama kysely paperiversiona aamupalaverin yhteydessä olisi toiminut paremmin.

Oliko vastaajien joukko hyvä?

– Lupapuolen olisi voinut jättää pois. He eivät ole työnsä kautta RIKUn kanssa tekemisissä, mutta olihan tällä kyselyllä nytkin varmasti heille informatiivista arvoa.

Miksi vain vajaa neljännes vastasi?

– Sähköpostia ja erilaisia kyselyjä tulee paljon. Osaltaan vaikuttaa varmaan työn aiheuttama kiire ja se, että keskittyminen tämän vuoksi muihin asioihin on vaikeaa.

Kuulustelulomakkeessa on kohta ”Asianomistajaa on informoitu auttavista tahoista”. Vastaajista puolet eli 50 % oli huomannut kohdan, mutta vajaa puolet eli 45 % ei ollut huomionnut. Millä keinoilla poliisit saataisiin tämä huomioimaan paremmin?

– Ehkä tuohon prosenttiin vaikutta osaltaan se, että kohderyhmään kuului paljon heitä, jotka eivät suorita kuulusteluja. Itse kuulustelijat varmasti huomioivat tämän.

Onko alueella paljonkin ulkomaalaistaustaisia uhreja?

– Tilastot Pohjanmaan poliisilaitoksen alueelta kertovat seuraavaa 1.1.–31.7.2009: Asianomistajan asemassa ulkomaalaistaustainen on ollut 273 rikosilmoitukses-

sa ja 56 rikosilmoituksessa henkilö, jonka syntymaa ei tiedossa, joten ulkomaalaistaustaisia asianomistajia on ollut 329 henkilöä, kun asianomistajien kokonaismäärä samana aikana ollut 3184. Prosentteina ulkomaalaistaustaisten osuus on noin 10 %.

– Rikoksesta epäiltynä on samalla aikavälillä ollut 801 ulkomaalaisperäistä henkilöä, kun rikoksesta epäillyn asemassa kaikkiaan on tähän mennessä ollut 9363.

Miten RIKU voisi tukea poliisin työtä entistä paremmin?

– Asiakkaan tukeminen ylipäänsä auttaa. Tukihenkilö helpottaa poliisin työtä. RIKUn omat koulutukset poliiseille esimerkiksi rikoksen uhriksi joutuneen lapsen reaktioista olisivat varmasti hyviä.

KYSELYN SISÄLTÖ

1. Ohessa on listaa RIKUn palveluista, rastita se / ne jotka tunnet

- ☐ Tukihenkilöpalvelu
- ☐ Auttava puhelin
- ☐ Juristin puhelinneuvonta
- ☐ Rikunet
- ☐ Help Line

2. Ohessa on lista väittämiä RIKUsta. Rastita listasta (I) ne, jota mielestäsi ovat tärkeitä RIKUn kohderyhmälle ja (II) ne, jotka mielestäsi tukevat poliisin toimintaa RIKU

- ☐ tukee kaikissa yksilöön kohdistuvissa rikosasioissa
- ☐ tukee myös ulkomaalaistaustaisia ja erityisen haavoittuvassa asemassa olevia
- ☐ auttaa vahingonkorvausasioissa kertoo lähestymiskiellosta ja auttaa tarvittaessa lähestymiskiellohakemuksen laatimisessa
- ☐ selvittää asiakkaalleen rikosprosessin kulun
- ☐ rauhoittaa ja tukee toimimaan johdonmukaisesti
- ☐ kertoo asiakkaalleen hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan
- ☐ auttaa oikeusavun saamisessa
- ☐ tukee asiakastaan yhteistyöhön viranomaisten kanssa
- ☐ kertoo olemassa olevista paikallisista muista palveluista ja tarvittaessa saattaa ohjaa niihin
- ☐ on paikka johon poliisi voi ohjata kohderyhmään kuuluvat saamaan tukea ja neuvoja
- ☐ on paikka josta poliisi tai muu viranomainen voi saada konsultaatioapua kohderyhmän asiassa
- ☐ asiakas saa tukihenkilön mukaan rikosilmoitusta tekemään ja poliisin kuulusteluun
- ☐ asiakas saa tukihenkilön mukaan oikeudenkäyntiin

3. Pidän Rikosuhripäivystystä poliisin työn kannalta

- ☐ Erittäin tarpeellisenä
- ☐ Tarpeellisenä
- ☐ Jonkin verran tarpeellisenä
- ☐ Tarpeettomana

4. Ohjaan kohderyhmään kuuluvia RIKUun / tuen alaisiani ohjaamaan kohderyhmään kuuluvia RIKUun

- ☐ En koskaan
- ☐ Usein
- ☐ Joskus

5. Oletko huomionnut asianomistajan kuulustelulomakkeeseen tulleen kysymyksen ”Informoitu auttavista tahoista”

- ☐ Kyllä
- ☐ En

Alina sai tukea RIKUsta

Alina koki kiusaamista opinahjossaan ja otti yhteyttä Rikosuhripäivystykseen.

Venäjää äidinkielenään puhuva 24-vuotias **Alina** (nimi muutettu) aloitti opiskelut viime syksynä Joensuussa. Hän on valmistunut ammattiin aiemmasta kotimaastaan, mutta haluaa opiskella myös suomalaisen ammattitutkinnon. Alina on asunut Suomessa jo viisi vuotta ja puhuu suomea sujuvasti, vaikka vähän vieraalla korostuksella.

Nuori kiusaaja

Opiskelu alkoi hyvin. Pian samassa ryhmässä ollut 15-vuotias tyttö alkoi nimittelyn. ”Voi vittu sä oot tyhmä”, huusi tyttö, kun Alina ei tiennyt jotain suomen sanaa. Kiusaaminen oli jatkuvaa päin naamaa nimittelyä.

– Kun puhuin kännykällä miehelleni välitunnilla, sain kuulla, että ”tämä on suomalainen koulu eikä täällä puhuta tuota paskakieltä”.

Kiusaaja oli jonkinlainen johtohahmo luokassa. – Meidän piti vuorollaan lukea tekstiä tunnilla. Kun kiusaaja alkoi nauraa lukemiselleni, kaikki muutkin nauroivat.

Alina sanoo, että lopulta kukaan ei puhunut hänen kanssaan eikä hän uskaltanut puhua suomea luokassa. Hän alkoi pelätä ryhmätöitä ja esityksiä. – Minulla tuli yksinäinen olo.

– Erään oppitunnin jälkeen jaksanut enää. Olin odottanut aikani, että kiusaaja itse rauhoittuu. Haluaisin vain opiskella tasavertaisesti ja rauhassa. Päätin ottaa yhteyttä Rikosuhripäivystykseen.

RIKUsta tukihenkilö

Alina oli nähnyt Rikosuhripäivystyksen venäjänkielisiä esitteitä työharjoittelupaikassaan. Hän oli myös tutustunut RIKUn toimintaan Kansalaistalolla. Joensuussa RIKU palvelee asiakkaita myös venäjäksi.

– RIKUssa sain puhua asiastani omalla kielelläni ja tulin ymmärretyksi. Tuntui, että olen turvassa. En usko, että olisin mennyt hakemaan apua paikasta, jossa puhutaisiin vain suomea tai englantia.

– Minulle oli tärkeää myös, että sain

kirjallista tietoa suomalaisesta rikosprosessista omalla äidinkielelläni, Alina sanoo.

Oppilaitoksessa kuraattori tai ryhmäohjaaja eivät olleet puuttuneet kiusaamiseen, vaikka olivat siitä tietoisia. Alina puhui asiasta useasti molemmille. Vasta, kun hän oli ottanut yhteyttä Rikosuhripäivystykseen, koulussa järjestettiin kokous, jossa olivat mukana rehtori, kiusaaja, Alina ja tukihenkilönä **Galina Vasilenko** RIKUsta. Alina ei tyytynyt kiusaajan kokouksessa esittämään anteeksipyyntöön, vaan päätti tehdä asiasta rikosilmoituksen.

Koulusta soitettiin alaikäisen kiusaajan vanhemmille, kun asia oli jo poliisin käsittelyssä. Sen jälkeen kiusaaja myös allekirjoitti kaavakkeen, jossa sitoutui olemaan kiusaamatta väliaikaisen koulusta erottamisen uhalla.

– En tiennyt, että tuollainen mahdollisuus oli edes olemassa, Alina sanoo.

Alina arvelee, että kiusaamiseen puuttuminen riippuu pitkälti koulusta. Hän tietää tapauksen, jossa rasistiseen kiusaamiseen puututtiin joensuulaisessa oppilaitoksessa saman tien.

Uusi kulttuuri, erilaiset toimintatavat

– Kun tulee toisesta maasta, ei tiedä, miten täällä toimitaan. Rikosuhripäivystyksessä opin, että rasismi on myöskin syy tehdä rikosilmoitus.

Esitutkinnassa ollut poliisi oli ymmärtäväinen. Tutkinnassa Alina mainitsi tapahtuneelle todistajan. Hänelle oli kuitenkin yllätys, kun esitutkintapöytäkirjasta ei löytynyt todistajan nimeä kokonaisena, niin kuin hän oli kertonut.

Syyttäjän päätös oli syyttämättäjättäminen. Syyttäjä arvioi, että rikosta ei ollut tapahtunut.

– En ollut syyttäjän päätökseen tyytyväinen. Kun sain päätöksen, ajattelin ensin, etten voi enää tehdä mitään. Sitten luin ”Jos joudut rikoksen uhriksi” -esitteestä, että voin viedä rikosasian myös itse käräjäoikeuteen. Päätin mennä asianajajalle, jonka yhteystiedot sain RIKUsta. Syyte on nyt valmisteilla.

Tunteet pinnalla

Toinen lukuvuosi on nyt alkanut. Alina ja

kiusaaja eivät enää ole samassa ryhmässä.

– Kiusaamista ei ole enää, mutta psyykkinen tilani huononi, kun syyttämättäjättämispäätös tuli. Koko ajan mietin, miten tässä käy. On vaikea saada unta. Nyt on uudet ihmiset, uusi ryhmä. Vieläkin on pelko puhua.

– Aikuisten kanssa voin puhua, mutta nuorten kanssa tulee melkein fyysinen este – ääni ei kulje.

RASISTISIKSİ EPÄİLTYYIHIN TAPAHTUMIIN ON SUHTAUDUTTAVA VAKAVASTI

Rikosuhripäivystyksen (RIKU) henkilöstöä on koulutettu ulkomaalaistaustaisten erityiskysymyksiin. Ulkomaalaistaustaisen asiakkaiden määrää RIKUn tukisuhteissa oli 97 vuonna 2008.

Rikosuhripäivystys katsoo, että kaikkiin rasistisiksi epäiltyihin tapahtumiin on suhtauduttava vakavasti ja selvítettävä, onko epäily aiheellinen ja mitä toimenpiteitä se edellyttää. Usein uhri luopuu oikeuksistaan ja jättää rikoksen ilmoittamatta arvellessaan, ettei ilmoitus johda mihinkään tai että siitä seuraa vain enemmän ikävyyksiä. Uhri ei välttämättä myöskään tiedä teon olevan rikos Suomessa.

Rikoksen rasistiset motiivit saattavat jäädä huomioimatta, kun rikosilmoitus kirjataan. Joskus asianosaisen oma arvio rasistisista motiiveista kirjautuu vain rikosilmoitukseen, mutta ei etene syyttäjälle asti, jolloin arvion mahdollinen raskauttava vaikutus jää huomioimatta.

Rasismi ilmiönä hyötyy siitä, että uhreilla ei ole riittävästi tietoa omista oikeuksistaan. Rikoksen kohteeksi joutuminen aiheuttaa uhrielle usein niin fyysisiä, psyykkisiä, taloudellisia kuin sosiaalisia haittoja. Rasististen rikosten uhrit tarvitsevat tukea traumaattisesta kokemuksesta selviytymiseen, kuten uhrin yleensäkin. Lisäksi he tarvitsevat kieli- ja kulttuuritulkkausta, tietoa järjestelmästämmme ja sen suomista mahdollisuuksista ja oikeuksista sekä ohjausta tukipalveluihin.

Julkaisu nuorten rikoskäyttäytymisestä ja uhrikokemuksista

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen nuorten rikoskäyttäytymistä ja uhrikokemuksia käsittelevä tutkimus koostuu nuorisorikollisuuden kehityssuuntia vuosina 1995–2008 tarkastelevasta katsausosasta sekä neljästä itsenäisestä tutkimusartikkelista, jotka käsittelevät internetpiratismia, seurusteluhdeväkivaltaa, nuorten alkoholinkäyttöön liittyviä haittoja sekä nuorten rikoskäyttäytymisen ja uhriksi joutumisen välistä suhdetta.

Kumppanin mustasukkaisuus, nimitelly ja loukkaava käytös olivat yhtä yleisiä kokemuksia tytöille ja pojille. Fyysisen väkivallan kokeminen seurustelusuhteessa oli sen sijaan yleisempää pojille. Poikien kokemukset myös toistuvasta fyysisestä seurusteluhdeväkivallasta olivat tyttöjä yleisempiä. Seurustelevista nuorista joka neljäs oli kokenut fyysistä väkivaltaa tai sen uhkaa nykyisen seurustelukumppaninsa taholta. Yleisintä oli liikkumasta estäminen tai kiinni tarttuminen sekä läimäisy. Seurustelevista tytöistä 2 prosenttia ja pojista 9 prosenttia ilmoitti nykyisen kumppaninsa lyöneen häntä nyrkillä tai kovalla esineellä tai potkineen.

Venla Salmi (toim.): Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset. Nuorisorikollisuuskyselyiden tuloksia 1995–2008. OPTL:n tutkimuksia 246.

Rasististen rikosten työryhmä aloittanut

Oikeusministeriö on asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on saattaa kansallisesti voimaan EU:n rasismien torjuntaa koskeva puitepäättös ja Euroopan neuvoston tietoverkkorikoksia koskevan sopimuksen rasisminvastainen lisäpöytäkirja.

Eurooppalaisten säännösten mukaan rasistisesta motiivista tehdyt teot, kuten rasistisen tai muukalaisvihamielisen aineiston julkinen levittäminen, tulee säätää rangaistaviksi. Lisäksi puitepäättöksen mu-

kaan tekijän rasistisen motiivin on muissa rikoksissa oltava raskauttava asianhaara. Tavoitteena on varmistaa, että tekijä joutuu vastuuseen rasistisesta rikoksesta ja että teosta seuraa tehokas ja varoittava rangaistus. Suomessa voimassa oleviin säännöksiin verrattuna uutta on, että rangaistusvastuu koskisi myös oikeushenkilöitä (yhteisöjä tai yrityksiä).

Rasismia ei ole määritelty EU:n puitepäättöksessä eikä myöskään Euroopan

neuvoston lisäpöytäkirjassa. Rasistisena rikosta pidetään silloin, kun teko kohdistuu ihonvärin, syntyperän, kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määräytyvään ryhmään tai sen jäseneseen.

Työryhmän on arvioitava, aiheutuko eurooppalaisista säännöksistä tarvetta muuttaa Suomen lainsäädäntöä. Työryhmän tulee antaa mietintönsä 30.11.2009 mennessä.

Henkirikoksen uhrien läheisten oikeudet korvauksiin eivät täysin toteudu

Oikeusministeriö on tehnyt selvityksen rikosvahinkolain uudistuksen vaikutuksista surmansa saaneen läheisten korvaussuojaan. Selvityksessä kävi muun muassa ilmi, etteivät surmansa saaneen läheiset tunne tarpeeksi hyvin muuttuneita korvausoikeuksiaan. Lakia uudistettaessa pidettiin tärkeänä, että läheiset voivat tarvittaessa hakeutua mahdollisimman pian hoitoon, esimerkiksi kriisiterapiaan. Tämä tavoite on kuitenkin toteutunut puutteellisesti.

Rikosvahinkolain uudistuksen yhteydessä vuonna 2005 laista poistettiin läheisten oikeus valtion maksamaan korvaukseen kuolemantapauksen aiheuttamasta kärsimyksestä. Sen tilalle tuli läheisten oikeus saada rikosvahinkolain perusteella korvaus sairaanhoitokuluista ja ansionmenetyksestä. Valtiokonttori maksaa niistä korvauksen esimerkiksi silloin, kun henkirikoksen uhrin puoliso tai lapsi on kuolemantapauksen aiheuttaman järkytyksen

vuoksi joutunut hakeutumaan hoitoon tai jäämään sairauslomalle.

Nyt valmistuneen selvityksen mukaan suurin ongelma näyttäisi olevan rikosvahinkolakia koskevan tiedon puute. Surmansa saaneen läheiset hakevat edelleen Valtiokonttorilta korvausta kuolemantapauksen aiheuttamasta kärsimyksestä, vaikka sen saaminen ei ole enää mahdollista. Vastaavasti sairaanhoitokuluja koskevia hakemuksia tehdään vain vähän.

Myös korvauskäytännön tulkinnanvaraisuus on koettu ongelmalliseksi. Esimerkiksi pitkää terapiajaksoa ei Valtiokonttorin korvauskäytännössä katsota rikosvahinkolain nojalla korvattavaksi, vaikka se saattaisi surmatun läheisestä tuntua välttämättömältä. Surmansa saaneen läheinen ei uskalla hakeutua terapiaan, jos korvauksen saaminen on epävarmaa. Läheisten taloudellista tilannetta heikentää myös se, että lakia uudistettaessa käyttöön

otettu perusvähennys (160 euroa) lohkaisee usein ison osan korvauksista.

Selvityksen perusteella ehdotetaan, että rikosvahinkolakia koskevaa tiedotusta ja koulutusta parannettaisiin. Sairaanhoidokuluina korvattavista terapiakuluista voisi antaa etukäteen Valtiokonttorin maksusitoumuksen, mikä edistäisi nopeaa terapiaan hakeutumista. Lisäksi perusvähennys ehdotetaan kohdennettavaksi pelkästään aineettomista vahingoista, kuten kivusta ja särystä sekä kärsimyksestä suoritettavaan korvaukseen. Tällöin se ei vähentäisi surmansa saaneen läheisille maksettavia kulkukorvauksia.

Selvitystävartenanalysoitiin 25.7.2008–24.1.2009 välisenä aikana Valtiokonttorissa ratkaistuja korvaushakemuksia. Lisäksi on kuultu Rikosuhripäivystyksen ja Henkirikoksen uhrien läheiset ry:n edustajia. Selvitys toimitetaan seuraavaksi laajalle lausuntokierrokselle.

En arbetsgrupp mot rasistiska brott har påbörjat sitt arbete

Justitieministeriet har tillsatt en arbetsgrupp som har till uppgift att nationellt sätta i kraft EU:s rambeslut om bekämpande av rasism och tilläggsprotokollet mot rasism till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet.

Enligt de europeiska bestämmelserna ska handlingar med rasistiskt uppsåt, t.ex. offentlig spridning eller distribution av material som innehåller uttryck för rasism eller främlingsfientlighet vara straffbara.

Enligt rambeslutet ska dessutom rasistiska motiv betraktas som försvårande omständigheter när påföljden för ett annat brott bestäms. Syftet är att säkerställa att gärningsmannen ställs till svars för ett rasistiskt brott och att gärningen beläggs med effektiva och avskräckande påföljder. En nyhet jämfört med de bestämmelser som är i kraft i Finland är att straffansvaret ska gälla även juridiska personer (sammanlutningar eller företag).

Rasism definieras inte i EU:s rambeslut och inte heller i Europarådets tilläggsprotokoll. Ett brott betraktas som rasistiskt när gärningen riktas mot en grupp som definieras på grund av hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung eller mot en medlem av en sådan grupp.

Arbetsgruppen ska bedöma om de europeiska bestämmelserna medför behov av att ändra den finska lagstiftningen. Arbetsgruppen ska överlämna sitt betänkande före 30.11.2009.

Rätten till ersättning för närstående till offer för brott mot liv tillgodoses inte fullt ut

Justitieministeriet har utrett hur revideringen av brottsskadelagen har påverkat ersättningsskyddet för närstående till personer som omkommit. Utredningen visade bl.a. att de närstående till någon som omkommit inte är tillräckligt medvetna om sina ändrade ersättningsrättigheter. När lagen reviderades ansågs det viktigt att de närstående vid behov kunde söka sig till vård, t.ex. kristerapi, så snart som möjligt. Detta har dock förverkligats i otillräcklig utsträckning.

I samband med revideringen av brottsskadelagen 2005 ströks den rätt till ersättning för lidande som staten betalade närstående till någon som omkommit. I dess ställe kom de närståendes rätt till ersättning enligt brottsskadelagen för sjukvårdskostnader och inkomstbortfall. Statskontoret betalar sådan ersättning exempelvis då maken eller barnen till ett offer för brott mot liv har varit tvungna att söka vård eller bli sjukskrivna till följd av den chock de drabbats av genom dödsfallet.

Enligt den nu slutförda utredningen förefaller det största problemet att vara bristen på information om brottsskadelagen. Närstående till personer som omkommit söker fortfarande ersättning av Statskontoret för lidande på grund av dödsfallet, trots att sådan ersättning inte längre betalas ut. Däremot görs få ansökningar om ersättning för sjukvårdskostnader.

Också möjligheten att tolka ersättningspraxis på olika sätt har upplevts vara problematisk. I Statskontorets ersättningspraxis anses det exempelvis inte att långvarig terapi ska ersättas med stöd av brottsskadelagen trots att terapin kan kännas nödvändig för en närstående till någon som omkommit. Den närstående vågar inte söka terapi, om det inte är säkert att kostnaderna ersätts. De närståendes ekonomiska situation försvagas också av att det grundavdrag (160 euro) som togs i bruk då lagen reviderades ofta slukar en stor del av ersättingarna.

På grundval av utredningen föreslås

att informationen och utbildningen om brottsskadelagen förbättras. Statskontoret kan enligt förslaget på förhand utfärda en betalningsförbindelse gällande terapikostnader som ersätts såsom sjukvårdskostnader, vilket främjar att de närstående snabbt söker sig till terapi. Dessutom föreslås att grundavdraget endast ska gälla ersättningar för immateriella skador, såsom sveda och värk och lidande. Därigenom minskar det inte de kostnadsersättningar som betalas till den omkomnes närstående.

För utredningens syften analyserades ansökningar om ersättning som Statskontoret avgjort under tiden 25.7.2008–24.1.2009. Dessutom hördes företrädare för Brottsofferjouren och Henkirikoksen uhrien läheiset ry. Utredningen sänds härnäst på en omfattande remiss.

IN MEMORIAM Victoria Climbié

Kahdeksanvuotias **Victoria** surmattiin Lontoossa helmikuussa 2000. Hänen huoltajansa – tati ja tämän miesystävä – tuomittiin elinkautiseen tytön murhasta.

Victorian tapaus herätti valtaisan keskustelun ja johti Englannissa moniin lastensuojelua koskeviin parannusehdotuksiin ja ohjelmiin. Victorian ja monen muun surmatun lapsen tapauksen tutkiminen on osoittanut, että näiden lasten huonosta kohtelusta kyllä tiedettiin, mutta tilanteeseen ei kyetty tai rohjettu puuttua. Lapset olivat olleet ruhjuneen näkyvissä kouluissa, päivystyksissä ja sosiaalitoimen vastaanotoilla ja monet heistä olivat oireilleet vakavasti. Vanhempien selitykset olivat menneet läpi. Aika moni viranomaisen ajatteli, että kyllä sitten varmaan ”ne muut” reagoivat ja hoitavat tilanteen.

Ohjeet eivät toimi, jos ihmiset eivät toimi

Lapsen kaltoinkohteluun puuttumiseen on oltava ohjeet, kullakin toimijalla niin oman toimintansa suhteen kuin myös selkeät ohjeistukset yhteistyöstä. Tämä ei kuitenkaan riitä. Lukuisat selvitykset esimerkiksi juuri Englannissa ovat osoittaneet, että niin organisaatioiden sisälle kuin niiden keskinäiseen yhteistyöhönkin ilmaantuu harmaita alueita, jolloin ohjeet eivät toimi. Mistä silloin on kyse?

Monen lapsen tragedian kohdalla ilmeni, että organisaatioiden välinen kommunikaatio oli epäonnistunut. Tärkeää tietoa ei välitetty eteenpäin. Usein unohdetaan se, että tiedon siirto ei ole vain tiedon mekaanista siirtoa ihmiseltä toiselle, vaan se on aina myös ihmisten välistä vuorovaikutusta. Onko perustehtävä hukassa, johtajuus missä sattuu, työntekijöiden turvallisuus lyöty laimin vai täydennyskoulutus unohdettu? Ollaanko niin uupuneita, että mikään ei enää kosketa, upotaanko myötätuntoon vai epäilläkö toisen organisaation toimintakykyä: ”no eihän ne mitään saa kuitenkaan aikaiseksi, turha sinne on olla yhteydessä.”

Lapsen pahoinpitely on asia, jota kukaan ei haluaisi ajatella. Usein tehokasta toimintaa estävät myös ne tunteet, joita lapsen kärsimys aiheuttaa. Ajattelu nyrjähtää ja unohdetaan se, mitä kukin itse asiassa VOI tehdä ja mitä kunkin PITÄÄ tehdä.

Lasten pahoinpitelyjen tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa on onneksi meilläkin edistytty viimeisen kymmenen vuoden aikana. On paikkakuntia, joissa työketjut toimivat. On kuitenkin järkyttävää, että lasten oikeusturva on tässä asiassa kotikunnasta riippuvainen. Pahinta on, että asiaa ei ole edes selvitetty! Taannoin esimerkiksi paikkakunnalla X oli terveystoimi tehnyt lukuisia lastensuojeluilmoituksia lasten pahoinpitelystä, mutta lastensuojelu ei ollut tehnyt yhtään rikosilmoitusta. Sosiaaliviranomaiset olivat ”arvelleet”, että tilanteet eivät olleet vakavia. Miten pitkä työ organisaatiolla on silloin edessään, jos perustehtävä ja valtuudet ”arvella” ovat näin onnettomassa tilassa?

Tätä on tutkittava!

Sosiaali- ja terveystoimessa uskotaan verkostotyöhön monilla eri tasoilla. Näin onkin varmaan hyvä, mutta verkostotyön orientaatioissa ja työmenetelmissä voi olla myös monen lapsen mentäviä reikiä. Työskentely on liian vanhempikeskeistä ja vanhempien ehdoilla tapahtuvaa. Myös organisaatioiden keskinäiset skismat ja toiminta-alueiden epäselvyydet tuottavat pulmia.

Nyt olisi aika selvittää, mikä on tilanne lasten pahoinpitelyjen ja hoidon laiminlyönnin tunnistamisen suhteen erityisesti työketjujen ja verkostotyön toiminnan näkökulmasta. Tiedämme monien tutkimusten perusteella lasten pahoinpitelyjen esiintyvyyden ja yleisyyden. On tutkittava, miten lasten pahoinpitelyt näkyvät eri viranomaisen tilastoissa ja miten työketjut toimivat. On levitettävä hyvän yhteistyön malleja ja vastuullistettava eri toimijat pitämään yllä tuloksellista työtä ja yhteistyötä.

Julkisella sektorilla on meneillään iso rakenteellinen muutos. Monet kunnat ovat siirtyneet nk. tilaaja–tuottaja-malliin, jossa palveluja ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta, näin on myös lastensuojelussa. Tässä kehityksessä on omat vaaransa, mikäli vain raha ja säästäminen säätelevät työtä. Toisaalta meneillään on myös ”pätkäperhetyön” yleistymistä. Perheitä siirrellään paikasta toiseen. Kaikki tahot arvioivat, mutta mikään taho ei sitoudu tai taloudellisista syistä saa sitoutua pitkäjänteiseen auttamiseen. Ei ole harvinaista, että yhden perheen kohdalla tehdään useita vanhemmuuden arviointeja eri paikoissa vuodenkin sisällä: ”Niin, rouva Virtanen, miten oli varhaislapsuutenne laita?” – ja tämä aina uudestaan, uusien ja uusien ihmisten edessä! Suurissa vaikeuksissa olevien perheiden todellinen tukeminen vaatii aikaa ja sitoutumista, mitään vippaskonsteja ei ole! Mitä hulluutta on tämä paikasta toiseen siirtely, kuinka monen lapsen hätä jää tässä tunnistamatta?

Työ näiden toimivien käytäntöjen ylläpitämiseksi – niin organisaatioiden sisällä kuin niiden kesken – on totista toimintaa ja vaatii kaiken aikaa tietoista suhtautumista ja työn arviointia. Paineiden ja monien muutosten keskellä tapahtuu lipemisiä ja ote horjuu. Lähtökohtana on oltava, että paperilla olevat ohjeet eivät sinänsä takaa yhtään mitään. Ne ovat ohjeita, ihmiset tekevät varsinaisen työn – miten?

Lastensuojelun on oltava yhteiskunnan prioriteeteissa yksi ykkösistä. Jokainen pahoinpitelyyn syylistynyt on toki itse vastuullinen teoistaan, mutta yhtälailla viranomaiset ovat vastuullisia omasta toiminnastaan ja sen tarkoituksenmukaisuudesta. Jos julkisen sektorin toimijat eivät huolehdi niille kuuluvista lakisääteisistä velvollisuuksista, ollaan osa lapsen kohdistuvan väkivallan systeemiä. Näin se vaan on.

Kirjoitus on julkaistu aiemmin Murharyhmä-lehden numerossa 1/2009.

Pelko – tuttu kaveri vai inhottava vihollinen?

Pelko voi ilmoittaa itsestään kuristavana tunteena tai kiihkeänä sydämen jyskytyksenä.

Pelko voi pyrkiä ilmoille kylmänä hikenä. Pelko voi kangistaa ihmisen paikoilleen tai se voi pakottaa räjähtävään juoksuun, pakenemiseen tilanteesta pois.

Pelko on monitahoinen tunne. Elämää haittaava pelko kahlitsee ja rajoittaa. Se kertoo vaarasta silloinkin, kun todellista vaaraa ei ole. Mutta pelolla on myös suojaava puolensa: terve pelko estää meitä altistumasta todellisiin vaaroihin.

Pelko peruskokemuksena

Pelko kuuluu ihmisen perustunteisiin. Pelon ensisijainen tehtävä on suojata vaa-

roilta – tällöin se on hyödyllinen ja elämää ylläpitävä kokemus. Jos näen kadunkulmassa tappelun, jossa puukkokin vilahtaa, en mene lähemmäs, vaan soitan paikalle apua. Iltalenkillä en hölkkää kaahaavan auton kulkureitillä, vaan vetäydyn tiellä tavallistakin reunemmas. Enkä laita kättäni nuotioon, koska tiedän sen polttavan ja vahingoittavan minua. Pelkään kipua ja haluan välttää sitä.

Toisaalta pelko voi olla kokemus, jolloin ei itsekään osaa oikein tarkkaan määritellä, mitä oikeastaan pelkää. Pelot voivat esimerkiksi liittyä monenlaisiin sosiaalisiin tilanteisiin. Voimme tuntea esiintymispelkoa, suorittamiseen ja osaamiseen liittyviä pelkoja, pelkoa työemme arvostelusta tai hallitsemattomista asioista.

Myös ihmissuhteisiin voi liittyä pelkoja. Läheisessä ihmissuhteessa voimme tuntea uhkaa hylätyksi tulemisesta. Voimme kokea alistamista, sairaalloista omistavuutta tai riittämättömyyden tunnetta. Toisaalta jotkut pelot saattavat aktivoitua silloin, kun etäännyimme turvallisista ihmissuhteistamme. Esimerkiksi yksin matkalle lähtö tai oleminen kaukana kotoa ja vieraisissa olosuhteissa voi tuntua pelottavalta.

Pelko voi olla vaikea tunne, jonka kohtaaminen vaatii rohkeutta. Professori, psykoterapeutti **Antero Toskalan** lähtökohtana on, ettei pelkoa voi kokonaan poistaa. Sen voi kuitenkin asettaa uuteen asemaan elämässä. Niinpä pelosta voi tulla tunne, jonka kanssa ihminen uskaltaa kohdata erilaisia uhkaavia asioita.

Pelon ensisijainen tehtävä on suojata vaa-
roilta – tällöin se on hyödyllinen ja elämää ylläpitävä kokemus.

Mikä meitä pelottaa

Jos kysyt omilta ystäviltäsi, mikä heitä pelottaa tai milloin he viimeksi ovat tunteneet pelkoa, saat luultavasti hyvinkin erilaisia vastauksia. Yksi pelkää koiria, toinen ukkosta, kolmannelle herää onnettomuuden pelko liukkaalla kelillä liikenteessä. Pelon laukaisee ulkoinen tekijä tai tilanne. Uiminen voi olla pelottava kokemus ihmiselle, joka on lapsena meinannut hukkua. Tai jollekin jo pelkkä vesi elementtinä voi aiheuttaa pelon tunnetta – silloin hän yhdistää veteen omia pelottavia mielikuviaan.

Tunsin itse viimeksi pelkoa asettautuessani istumaan lähijunassa: vierestäni sinkosi pystyyn äkkinäisellä, voimallisella liikkeellä nuori, jonka totesin olevan sekaisin päihteistä, luultavasti huumeista. Minut pelästytti hänen aggressiivinen katseensa ja arvaamaton olemuksensa. Pelkasin joutuvani fyysisen hyökkäyksen kohteeksi. Tilanne ei ollut hallinnassani, mikä aiheutti turvattomuutta.

Toskalan mukaan ihminen selittää ja tulkitsee pelkoa nopeasti, pelon nostattamien tuntemusten mukana. Tulkin-ta ratkaisee pelon luonteen eli sen, onko kyseessä elämää rajoittava pelko vai tilapäinen pelkoreaktio. Lähijunassa tulkitsin kokevani tilapäistä pelkoa, tein ratkaisun vaihtamalla istuinpaikkaa ja tunsin rauhoittuvani.

Pelkojen käsittelyä

Meistä monella on epämääräisiä, omaan olotilaan liittyviä pelon kohteita: yksinäi-

syys, yön pimeys tai terveyden menettäminen. Tällöin pelon laukaisee esimerkiksi oman kehotilan muutos, oma ajatus tai mielikuva. Kulkeminen yksin öisellä kadulla saattaa herättää pelkoa. Syynä voi olla se, että meillä on tietoa yöaikaan kaupungeissa tapahtuneista rikoksista – tällöin mahdollisten uhkien herättämä varovaisuus ja vaikkapa tiettyjen seutujen välttäminen on viisasta. Toisaalta ihmisellä voi olla mielessään liioiteltuja uhkakuvia. Hän luo mielikuvilla ja ajatuksilla itse itselleen pelon ilmapiiriä.

Antero Toskala herättelee lukijaansa pohtimaan omia pelkojaan. Mitä pelot ovat, miten ne näyttäytyvät, miten ne mahdollisesti liittyvät omiin ihmissuhteisiin. Pelon sisältöön tutustumista voi jatkaa omaan elämänhistoriaan tutustumalla.

Jos ihminen tunnistaa luovansa itse pelon ilmapiiriä, hän voi samalla kehoittaa itseään rauhoittumaan. Tilanteessa voi kokeilla hengitysrentoutusta tai sisäisiä ohjeita, kuten: ”Katsotaan, mitä tapahtuu. Minulla ei ole mitään todellista uhkaa ja hätää, vaikka oloni onkin pelokas.” Näin voi palauttaa tarkkailevan asenteen itseensä. Omien tunteiden hyväksyminen ja salminen on tärkeää.

Mitä sinä pelkää? Vai etkö pelkää mitään? Vai pelkäätkö sittenkin, mutta pelkää myöntää sitä?

Lähteenä käytetty

*Antero Toskalan kirjaa
Pelot ja niiden voittaminen,
1997*

PELON MAANTIETEESTÄ PELON KULTTUURIIN

Pelon maantiede liittyy väkivallan pelkoon ja tilankäytön tutkimukseen. Se liittyy tunteisiin, joilla me tilannesidonnaisesti arvotamme tiettyjä ympäristöjä ja koemme esimerkiksi puistot ja pimeät kadunpätkät öiseen aikaan kulkureitteinä vaarallisiksi. Kaupunkimaantieteen dosentti Hille Koskela on perehtynyt laajasti urbaanin turvallisuuspolitiikan teemaan. Koskela elokuussa 2009 ilmestynyt Pelkokierre-teos on kuvaus ”pelon kulttuurin” saapumisesta Suomeen.

Pelon kulttuuri alkaa vaikuttaa ihmisten keskinäiseen vuorovaikutukseen.

– Pelko on vahva voima ja vaikka se on ”vain” tunne, se saa aikaan konkreettisia asioita. Pelko vaikuttaa ihmisten liikkumiseen sekä siihen, miten he kohtaavat ja kohtelevat toisiaan. Se asettuu vanhempien ja lasten välille, asumisen valintoihin ja työelämän käytäntöihin. Pelko myös ohjaa kaupunkien harjoittamaa urbaania turvallisuuspolitiikkaa ja rikosentorjuntaa.

– Kaupunkisuunnittelussa se tuottaa pelon arkkitehtuuria ja lisää julkisen tilan kontrollia. Pelolla oikeutetaan nollatoleranssikampanjoita ja kaupunkikurin tiukentamista. Lisäksi pelko myy hyvin ja sen ympärille on rakentunut kasvava turvabisnes. Turvattomuus on kietoutunut osaksi kulutusyhteiskuntaa.

Koskela tarkastelee tuoreessa kirjassaan näitä teemoja suomalaisen yhteiskunnan muutoksia tulkiten. Hän hahmottelee tulevaisuuden suuntaviivoja ja visioi, miten pelkokierteen voisi katkaista ja pelon kulttuurin korvata rohkeudella, moniarvoisuudella ja suvaitsevaisuudella – toleranssikulttuurilla.

TEKSTI Sirpa Marttila

PELOSTA SANOTTUA

Tunnen pelkoa yöllä kävellessäni yksin kotiin. Pimeillä kaduilla kulkiessani yritän rauhoittaa itseni ajattelemalla jotain muuta ja kävelemällä nopeammin.

– Nainen, 45 v.

Pelko on sellaista, minkä tunnistan liittyvän omiin kuvitelmiini. Hälvennän sen päättämällä, että tämä on vain omaa mielikuvitustani.

– Nainen, 51 v.

Yksin liikkuminen julkisilla paikoilla ilta- ja yöaikaan on asia, jota harkitsen. Hälvennän pelkoani ajattelemalla, että olen fyysisesti voimakas ja ketterä. Mietin, miksi tunnen pelkoa ja mitä kohtaan. Mietin, onko pelkääminen järkevää ja kuinka todennäköistä on, että jotain sattuu.

– Nainen, 24 v.

Kävellessäni töistä iltavuoron jälkeen kotiin keskustan läpi, erityisesti viikonloppuna, tunnen toisinaan pelkoa. Tunnen uhkaa väistellessäni humalaisia kadulla. Tarkkailen vastaantulevia, vältän katsekontaktia ja yritän olla herättämättä huomiota.

– Mies, 44 v.

Olen joutunut kaupungilla keskelle tappe-lua. Otin jalat alleni ja pääsin juoksemaan karkuun. Olen harkinnut itsepuolustuskurssin käymistä, jotta osaisin toimia tilanteissa, joissa ei voi välttää fyysisistä kontakteja. Olisikohan siitä apua? Pelottaisiko kurssin jälkeen vähemmän?

– Mies, 44 v.

NÄITÄ KYSYTÄÄN – juristi vastaa

Kysymyksiin vastaa asianajaja, varatuomari Mika Haavisto.
Lisätietoja www.aalhy.com

Minua puukotettiin kesällä. Rikoksen tekijä on vangittuna nyt. Sain kutsun oikeudenkäyntiin. Syyte on törkeästä pahoinpitelystä. Tarvitsenko lakimestä? Vaikka olen töissä ja minulla on kohtuulliset tulot, en pysty nyt juuri palkkaamaan itselleni lakimestä. Miten voin toimia? Haluaisin vaatia korvauksia.

Syyttäjä syyttää puukottajaasi törkeästä pahoinpitelystä. Sinulla on oikeus vaatia rangaistusta myös muusta teosta rikoksen teki-jälle. Tällaisen oman rangaistusvaatimuksen määrittäminen ei ole yksinkertaista. Jo pelkästään tämän vuoksi sinulla on hyvä olla oma lakimies ainakin ennen oikeudenkäyntiä.

Korvausten määrittäminen ei ole myöskään yksinkertainen tehtävä. Sinun osaltasi on ensinnäkin määritettävä se, millä perusteella korvauksia vaaditaan ja millaisia kuluja sinulle on aiheutunut. Tämän lisäksi puukotus on varmasti aiheuttanut sinulle erilaisia fyysisiä ja henkisiä seuraamuksia. Näistä sinulla on lähtökohtaisesti oikeus saada korvauksia. Tällaisten korvausvaatimusten määrittäminen käytännössä usein edellyttää lakimiehen palvelujen käyttämistä.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain säännöksen mukaan törkeän pahoinpitelyn kohteena olevalle uhrille voidaan määrätä oikeudenkäyntiavustaja, joka saa palkkansa valtion varoista. Edellytyksenä on, että sinulla on vaatimuksia virallisen syyttäjän ajamassa asiassa ja myös, että avustajan määräämistä on asianomistajan ja rikoksesta epäillyn välinen suhde huomioon ottaen pidettävä perusteltuna. Tältä osin saattaa olla niin, että tuomioistuim ei määräisi sinulle edellä kuvaamaani oikeudenkäyntiavustajaa valtion varoista. Tällaista voit kuitenkin pyytää ja lopulta asian ratkaisee tuomioistuin.

Jos sinulla on kotivakuutus, siinä on yleensä liitännäisenä vakuutuksena myös oikeusturvavakuutus, jolloin sinulla on oikeus saada oikeusturvaetus tähän asiaan. Voit tehdä vakuutusyhtiöllesi hakemuksen oikeusturvaetudesta. Jos vakuutuksesi on ollut jo pidempään voimassa, on todennäköistä, että tällaisen oikeusturvaetuuden saat.

Lisäksi sinulla on mahdollisuus sopia oman avustajasi kanssa maksuajasta. Kun tuomioistuin on ratkaisunsa antanut, on mahdollista, että Valtiokonttori korvaa ainakin osaksi lakimiehesi palkkiot rikosvahinkolain perusteella.

Lakimiehen palkkiot on siis mahdollista kattaa monellakin eri tavalla. Tältä osin sinun on hyvä keskustella joka tapauksessa etukäteen valitsemasi lakimiehen kanssa ja sopia siitä, miten hänen kustannuksensa katetaan. Kuvaamassasi tapauksessa lakimiehen käyttäminen on joka tapauksessa perusteltua.

Tein kaksi viikkoa sitten rikosilmoituksen ex-puolisoni pahoinpitelystä minua kohtaan. En vaatinut silloin mitään korvauksia, kun poliisi kysyi asiaa, halusin vain päästä koko asiasta nopeasti yli. Nyt olen miettinyt asiaa tarkemmin, kun joudun olemaan töistäkin palkattomalla sairauslomalla tämän asian takia, että haluaisin ehkä kuitenkin jotain korvausta. Onko korvausta vielä mahdollista vaatia, ja kenelle siitä pitäisi ilmoittaa? Onko sillä vaikutusta tähän käsittelyyn tai oikeuksiini, vaadinko korvauksia vai en?

Olet tehnyt ainoastaan rikosilmoituksen ja ymmärsin niin, että sinua ei ole vielä esitutkinnassa kuulusteltu. Mielestäni on selvää, että pelkästään rikosilmoituksen tekohetkellä annettu ilmoitus ei sido sinua sillä tavalla ettetkö voisi myöhemmin vaatia korvauksia.

Mikäli sinua on kuulusteltu esitutkinnassa, lähdän siitä, että tällöinkään et ole luopunut lopullisesti esittämästä korvauksia asiassa. Olet todennäköisesti vain ilmoittanut, että et vaadi korvauksia ja et tällä ilmoituksella välttämättä ole tarkoittanut luopua kokonaan oikeudestasi vaatia rikosentekijältä korvausta.

Suosittelen, että otat yhteyttä poliisiin ja ilmoitat, että haluat vaatia korvauksia ja tulet yksilöimään korvausvaatimuksesi esimerkiksi oikeudenkäynnissä. Mikäli asia olisi edennyt jo syyttäjälle, voit tällaisen ilmoituksen tehdä myös syyttäjälle.

Asian käsittelyyn voi hyvinkin olla vaikutuksia sillä, oletko ilmoittanut vaativasi korvauksia vai et. Mikäli tuomioistuimelle ilmenee, että et ole vaatimassa korvauksia, tuomioistuin voi käsitellä tätä asiaasi hiukan eri tavoin kuin silloin, jos olet ilmoittanut vaativasi korvauksia. Tämä puolestaan johtuu siitä, että nykyään asioita käsitellään paljon myös kirjallisessa menettelyssä.

Edellä mainittujen vuoski kehotan sinua olemaan yhteydessä siihen viranomaiseen, joka käsittelee tällä hetkellä asiiasi.

Kysymyksiä rikoksen uhrin ja rikosasian todistajan asemasta ja oikeuksista voi lähettää osoitteeseen riku-lehti@riku.fi.

Emme voi taata, että kaikkiin lähetettyihin kysymyksiin vastataan Juristi vastaa -palstalla, mutta huomiomme lukijakysymykset mahdollisuuksien mukaan lehden sisällön suunnittelussa. Jos haluat kysymykseesi nopeammin vastauksen, voit jättää sen www.rikunet.fi -verkkopalvelun kautta.

Raskasta hyväntekeväisyyttä jo viidettä kertaa

Joulukuun kahdeksantena tulee kuluneeksi tasan viisi vuotta siitä, kun yksi amerikkalaisen raskaamman rockin suurista murhattiin kylmäverisesti lavalle kesken silloisen yhtyeensä Damageplanin keikan.

Darrell Lance Abbott, yleisölle tutummin **Dimebag Darrell**, oli juuri noussut lavalle ohiolaisessa keikkasalissa, kun henkisesti häiriintynyt nuorukainen avasi tulen yleisön joukosta. Surmansa saivat Abbott, Dimebagin turvamies ja kaksi katsojaa ennen kuin poliisi ehti paikalle surmaten ampujan. Kuin ihmeen kaupalla enempää ihmishenkiä ei menetetty.

Lähes 20 vuotta aiemmin Dimebag Darrell oli ollut mukana perustamassa yhtä heavyn legendaarisimmista bändeistä, Panteraa. Myöhemmin miljoonia levyjä myynyt ja valtaville yleisöille esiintynyt Pantera loi paikkansa historiassa raskaalla

blues-pohjaisella poljennolla, joka piirtyi unohtumattomasti ihmisten mieleen neljän muusikon voimin: Dimebag, tämän veli rumpali **Vinnie Paul**, laulaja **Phil Anselmo** ja basisti **Rex Brown**. Dimebag Darrellin kitarointia pidettiin jo miehen elinaikana ilmiömäisenä ja mies oli jäävä rockin historiankirjoihin. Dimebag yhtyeineen inspiroi tuhansia ja taas tuhansia kitaristinalkuja ympäri maailman.

DBF-kiertueen tuotto rikosten uhrien tukemiseksi

Tuosta inspiraatiosta syntyi myös aikanaan Dimebag Beyond Forever -kiertue. Dimebagin järkyttävän murhan jälkeen suomalaiset muusikot eivät suostuneet jäämään tumput suorina seisomaan, vaan päättivät, että Abbottin ja Panteran musiikki pidetään hengissä. Ajatuksen ympärille kerääntyi joukko muusikoita, jotka ovat saaneet omaan musiikkiinsa innoitusta Panteralta ja niin nyt jo viidettä vuotta järjestettävä

hyväntekeväisyyskiertue oli valmis.

Kotimaisista huippumuusikoista koostuva kokoonpano esittää jälleen joulukuussa Panteraa kunnianosoituksen ja hyvän tarkoituksen hengessä.

Jo ensimmäisestä Dimebag Beyond Forever -keikasta lähtien tuotto on lahjoitettu lyhentämättömänä Rikosuhripäivystykselle, jonka toimintaa kiertueella myös pyritään esittelemään ja ihmisiä siitä muistuttamaan. Tänä vuonna DBF2009-kiertue kattaa kahdeksan paikkakuntaa.

Dimebag Beyond Forever 2009

- 2.12. Jyväskylä, Lutakko
- 3.12. Mikkeli, Vaakuna
- 4.12. Kuopio, Henry's Pub
- 5.12. Oulu, Teatria
- 9.12. Pori, Annis
- 10.12. Turku, Klubi
- 11.12. Tampere, YO-talo
- 12.12. Helsinki, Nosturi

Hannele Törrönen: Hullu rakkaus – selviytymisopas

WSOY 2009. 179 s.

Markkinat ovat nykyään täynnä parisuhdeoppaita, jotka tarjoavat selityksiä ja helppoja pikaratkaisuja ihmistenvälisiin ongelmiin. Hannele Törrösen kirja *Hullu rakkaus – selviytymisopas* ei ole niinkään parisuhdeopas, vaan lähinnä puheenvuoro terveen järjen, harkitsevuuden ja aikuisuuden puolesta. Törrönen kirjoittaa kolmen vuosikymmenen kokemuksella lastensuojelu-, päihde- ja perhetyöstä ja psykoterapeuttina. ”Hullu rakkaus” kritisoi suoraan ja kovin sanoin aikamme vulgaaria media- ja markkinakulttuuria, jossa kaikki on kaupan.

Hannele Törrönen käyttää sujuvaa, eloisa kieltä, jota on ilo lukea. Kirjassa ei ole hiukkaakaan tyhjää ihmissuhdejaaristusta, nelikenttiä tai ’hauskoja’ parisuhdepelejä. Tuntuu kuin Törrönen olisi pitkän työkokemuksensa jälkeen saanut mittansa täyteen parisuhdeoppaiden ja -teorioiden paljoudesta ja nyt päättänyt todeta, että ”ottakaa hyvät ihmiset vastuun elämästänne ja tekemisistänne”. Ja kaiken tämän Törrönen tekee fiksusti, maanläheisen hauskaasti, rakentavasti ja ihmistä kunnioittaen.

”Hullulla rakkaudella” Törrönen tarkoittaa voimakasta tunnekuohua, joka usein varsin pian lopahtaa kyllästymiseen, pettymiseen tai uusien kokemusten etsintään. Törrönen kysyy osuvasti, miten syvä nähdäksi tuleminen tarve ja toisaalta ääretön toisen ihmisen kohtaamisen pelko hullusti ja tiuhaan rakastuvalla saattaa olla. Ja kuinka syvä omaan kelpaamiseen liittyvä häpeäntunne saattaa jatkuvassa hullun rakastumisen kierteessä olevaa vaivata.

Hannele Törrönen uskaltaa kirjoittaa aikamme ristiriitaisuudesta, vaatimusten kohtuuttomuudesta, keskeneräisestä ajattelusta ja lopulta siitä, miten kovin usein elämme oman elämämme sivussa – analysoiden ja kritisoiden sitä, miten asioiden oikeastaan tulisi olla. Elämä on nähtävästi lopultakin elämistä varten, eikä elämälle

ole valmista käsikirjaa. Markkinajulkisuuden tarjoamien intohimofantasioiden sijaan Törrönen yllyttää harjoittamaan omaa ajattelua, malttia ja aikuista asennetta. Hullun rakkauden vaihtoehtona Törrönen puhuu parisuhteesta yhteisenä kasvuprojektina ja matkana. Elämän varrella sattuu ja tapahtuu, mutta muutosten kanssa voi oppia elämään.

”Hullu rakkaus” on helposti pakonomaista ja addiktionkaltaista huippukemusten tavoittelua. Törrönen kirjoittaa ymmärtävästi lapsuuden ja nuoruuden aikana traumatisoituneista ihmisistä, joiden elämää leimaa jatkuva ahdistus ja ylivirtistyla. Läheisyyttä kaivataan, mutta samalla se on myös potentiaalinen uhkatekijä. Liian lähellä polttaa ja liian kaukana tuntee hajoavansa. Silloin suhteeseen astuu mukaan helposti kontrolli, manipulaatio ja vallankäyttö, joka johtaa suhdetta entistä joustamattomampaan suuntaan.

Hullun rakkauden vaihtoehto: parisuhde yhteisenä kasvuprojektina ja matkana.

Törrönen on aidosti huolissaan siitä, miten meitä ihmisiä yhä enemmän esineellistetään, välineellistetään ja tuotteistetaan. Tässä prosessissa ”parisuhde” on muuttunut uudeksi markkina-alueeksi, jossa kaikki on kaupan. Traagista asiassa kuitenkin on se, että parisuhteessa ihminen voi haavoittaa itseään ja toista ihmistä erittäin syvästi. Ja kierre jatkuu helposti aina seuraavassa ”hullussa rakkaudessa”.

Kaiken ymmärtävän ja velton ihmissuhdekirjallisuuden joukossa ”Hullu rakkaus” on sikäli mainio teos, että se ei tarjoile patenttiratkaisuja. Itse asiassa se yksinkertai-

sesti korostaa aikuista asennetta, vastuuta ja järjenkäyttöä – myös ihmissuhteissa. Törrönen haastaa lukijan ajattelemaan itse ja ottamaan etäisyyttä median ja muotikulttuurin luomiin valmiisiin malleihin. ”Olemme liikaa median ohuiden kuvien ja monenmoisten villitysten armoilla tajuamatta, että markkinamaailma tarvitsee aina uusia muotioikkuja omia rattaita pyörittäkseen”, Törrönen tiivistää.

Vuodesta toiseen jatkuvaan tasa-arvokeskusteluun Hannele Törrönen ottaa uudenlaisen ja rakentavan näkökulman. Hän ei toista perinteisiä kliseitä vaan puhuu miesten ja naisten välisestä tasavertaisuudesta, vastavuoroisuudesta ja aikuisesta vastuun kantamisesta. Törrönen rohkenee puhua myös naisten äitikapinasta emansipaation käänköpuolena: ”Oman sukupolveni naiset ovat olleet riemuissaan vapaudestaan mutta uskoisin, että olemme olleet myös varsin hämmentyneitä itseämme ja identiteettiämme etsimässä (...) ennen kaikkea puuttuu sukupolvien välinen keskustelu naiseuden suurista muutoksista (...) Sukupolvet eivät kohtaa kumppanuudessa eivätkä kykene jakamaan kokemustaan vaan kyräilevät toisiaan vierastaen: nahistellen, paheksuen tai vaieten.”

Nykyisessä yliseksualisoituneessa kulttuurissamme nainen on objektivoitu ja nöyryytetty. Mutta tämän itsestäänselvyden lisäksi Törrönen ottaa faktoihin nojaten esiin myös poikien ja nuorten miesten seksuaalisen nöyryyttämisen. ”Olisi kerrottava niin pojille kuin miehillekin, että myös heillä on seksuaaliset rajansa, joita ei saa ylittää eikä loukata. Ja ne rajat jokaisella on oikeus määrittää itse”, kirjoittaa Törrönen.

Hullu rakkaus on toki myös selviytymisopas. Hullun rakkauden kanssa kamppaileville neuvojen antaminen on vaikeaa ellei mahdotonta. Ongelmainen pariskunta ei kaipaa taakseen kannustusjoukkoja,

TEKSTI Kai Kiviranta

tyyliin: ”hirveä sika, jätä se!” tai ”karmee ämmä, lähde nostelemaan.” Parhaiten läheiset voivat Törrösen mukaan auttaa ole-malla aidosti kuulolla ja tuomalla ajatuk-sellista välimatkaa tunteiden rämeikössä rämpivälle. Hannele Törrönen kehottaa ristiriitaisissa ihmissuhteissa elävää pysäh-tymään hetkeksi, kuuntelemaan itseään, kysymään itseltään mikä omassa elämässä on todella arvokasta ja olennaista. Pakon-omaisen säntäilyn sijaan Törrönen puhuu hiljaisuuden ja rauhoittumisen puolesta.

Helppoja valintoja *Hullu rakkaus* ei tarjoa: se kannustaa surun, kivun ja ahdis-tuksen kohtaamiseen. Vaikeankin elämän-tilanteen keskellä on olennaista pyrkiä pitämään arkista elämänmenoa yllä, tehdä asioita jotka tuottavat iloa, tavata ihmisiä ja ennen muuta olla armelias itseään koh-taan. Tie häpeästä itsekunnioitukseen ei välttämättä ole lyhyt, mutta matka kan-nattaa.

Parisuhteen syvimpiä asioita ja totuuksia ei kukaan ulkopuolinen loppujen lopuksi tiedä.

Hannele Törrösen suorasukaista teks-tiä lukee ilokseen ja jokainen luku syn-nyttää oivalluksen kokemuksia. Törrönen kirjoittaa aidosti ja humaaniesti ihmisen puolesta, samalla ihmistä ja elämää kun-nioittaen. Tässä kirjassa laaja lukeneisuus, sivistyneisyys, eettisyys ja pitkä ammatil-linen kokemus tiivistyy viisaudeksi. Ja tuo viisaus kehottaa meitä ajattelemaan itse, välttämään patenttiratkaisuja ja hyväksy-mään elämän lopullinen keskeneräisyys. Elämälle ei kannata kiukutella, siitä ei jää kuin hapan maku suuhun.

Kaupallisten muoti-ilmiöiden ja me-dian psykojaarituksen joukossa Hannele Törrösen *Hullu rakkaus* on selväjätkäinen ja elämänläheinen ja kirja, jota rakkautta voi lämpimästi suositella kaikille ihmis-suhdekysymysten kanssa kamppaileville. Törrönen toteaa viisaasti, että parisuhteen syvimpiä asioita ja totuuksia ei kukaan ulkopuolinen loppujen lopuksi tiedä. Siksi yksiulotteinen leimojen lyöminen ja diag-nosointi ei ole rakentavaa. Parisuhdetyössä toimiville Törrönen suositteleeikin tervettä etäisyydenottoa asiakastapauksiin, omien tunteiden hillintää ja oman ajattelukyvyn valpasta vahtimista. *Hullu rakkaus* on räväkää ja konstailematon puheenvuoro, jonka toivoisi löytävän tiensä mahdollis-imman monen helppoihin vastauksiin kyllästyneen lukijan käsiin.

Hannu Lauerma: Pahuuden anatomia – Pahuus, hulluus, poikkeavuus

Edita 2009. 240 s.

Populaarikulttuuri on jo vuosikymmenien ajan rahastanut toinen toistaan pöyristyt-tävimmillä rikoksilla ja rikollishahmoilla. Tarinat väkivallasta, pahuudesta ja jul-muudesta ovat arkipäiväistyneet. Etenkin sarjamurhaajilla tuntuu menevän erityisen hyvin rikoskirjallisuudessa ja elokuvakult-tuurissa. Eri asia sitten on, miten paljon näillä hahmoilla on tekemistä todellisuud-en kanssa. Valtaosa henkirikoksista Suo-messa tapahtuu edelleenkin silloin, kun humalaiset selvittelevät välejänsä.

Läketieteen tohtori ja psykiatri **Hannu Lauerma** toimii Psykiatrisen vankisairaalan ylilääkärinä Turussa ja Vantaalla. Sikä-li hän on oikea mies pohtimaan pahuuden, hulluuden ja poikkeavuuden kysymyksiä.

Lauerma lähestyy aiheitaan paljolti biologistisesti, mutta ei jätä yhteiskunnal-lisia tekijöitäkään huomiotta. Aggressii-visuuden lähtökohtia kirjoittaja jäljittää evoluutiopsykologisesti ja se tuntuu olevan muutenkin perusta, jolta asioita ensisijai-sesti tarkastellaan. Pahuuden eettisiä tai fi-losofisias perusteita tässä teoksessa ei harmi kyllä syvemmin pohdita. Toisaalta Hannu Lauerma osoittaa valtiiovisasta asennetta rajaamalla teemansa pitkälti psykiatrian puolelle.

Olennaista teoksessa on sen rauhallinen ja asiallinen sävy.

Hannu Lauerma kirja on hengeltään enemmän pamfletti kuin suoranainen analyysi pahuuden anatomia. Kirjaa lukiessa tulee helposti vaikutelma, kuin Lauerma olisi koonnut valitut palat luen-noistaan, alustuksistaan ja koulutusmate-

riaaleistaan. Vaikka *Pahuuden anatomia* on sinänsä kiinnostava, hyvin kirjoitettu ja sujuva teos, niin sen lopullinen anti lu-kijalle jää suhteellisen ohueksi. Väkivallan parissa työskenteleville ammattilaisille Lauerma esittämät faktat ovat epäilemät-tä kutakuinkin itsestäänselvyysiksi.

Parhaimmillaan *Pahuuden anatomia* on silloin, kun Hannu Lauerma kuvaa omia kokemuksiaan ja esittelee tapaus-kertomuksiaan. Niissä on voimaa, mustaa huumoria ja synkkää elämänmakua. His-torialliset pohdinnat valtakunnanjohtaja **Pekka Siitoinen** toimista, pohdinnat urheilusta jalostettuna sodankäyntinä, kom-mentit uskonnosta ja erilaisista laškoista jäävät ikävä kyllä nojatuulifilosofoinnin tasolle. Kun Lauerma kirjoittaa psyko-patologiasta hän on verraton kertoja ja asiantuntija, mutta miehen henkilökohtai-set mielipiteet uskonnosta, politiikasta ja maailman tilasta eivät jaksa pitää mielen-kiintoa yllä.

Tietystä hajanaisuudestaan huolimatta Hannu Lauerma kirja on kiinnostava ja värikäs katsaus psykopatologian maailmaan. Olennaista teoksessa on sen rauhallinen ja asiallinen sävy. Tuntuu kuin Lauerma olisi kirjoittanut *Pahuuden ana-tomian* hillitsemään välillä tolkkuttomaksi paisunutta väkivallalla hekumointia. Siinä kirjoittaja onnistuu hyvin: valtaosa väkivallasta ja pahuudesta on seurausta traagisista yhteensattumista, osattomuudesta ja psyykkisestä hajanaisuudesta. Eri-tyisen suositeltava kirja on toimittajille ja populaarin väkivaltaviihteen harrastajille. Hannu Lauerma riisuu jämäkällä tyyli-lään väkivallalta kaikenlaisen romanttisen hohdokkuuden ja se onkin nähdäkseni teoksen suurin ansio.

Vertaistukea lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille

Rikosuhripäivystyksen Kuopion palvelupiste toteutti lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten vertaistukiryhmän tämän vuoden keväällä. Uusi ryhmä aloittaa jälleen syksyllä.

– RIKUn toimintana tämä on Kuopiossa uusi asia, kertoo aluesihteri **Minna Piippo**, joka toimii ryhmänvetäjänä yhdessä aluesihteri **Eila Kersalon** kanssa.

Parisuhteessa väkivaltaa kokeneitten naisten ryhmä toteutettiin suljettuna, ammatillisesti ohjattuna vertaistukiryhmänä. Ryhmä kokoontui yhteensä kymmenen kertaa maaliskuusta toukokuuhun 2009. Tapaamisia oli viikoittain, kaksi tuntia kerrallaan. Alkavasta ryhmästä tiedotettiin aiemmin perheväkivallan vuoksi kriisikeskuksessa asioineille naisille. Ryhmänvetäjät haastattelivat kaikki ryhmästä kiinnostuneet ja haastatelluista valikoitui seitsemän naista mukaan.

Vanhemmuus ja lasten selviytyminen tärkeitä

Ryhmäkokoontumisissa käsiteltiin väkivaltaa ilmiönä, väkivallan seurauksia ja niistä selviytymiseen liittyviä asioita. Vanhemmuus ja lasten selviytyminen perheväkivallasta ja lasten tukeminen olivat erityisiä huomion kohteita.

– Myös yksinäisyyden teema väkivaltaisesta parisuhteesta irrottautumisessa kiinnosti ryhmäläisiä. Keskusteluissa nousi esiin yksin jäämisen pelko, tulevaisuus ja uudet suhteet, kuinka voi luottaa kumppaniin ja mistä tunnistaa väkivaltaa ennustavia merkkejä, Minna Piippo kertoo.

Ryhmä toteutettiin ensimmäisen kerran kokonaan RIKUn Kuopion palvelupisteen voimin. Tästä johtuen rikosprosessiin liittyviin asioihin kiinnitettiin hieman aikaisempaa enemmän huomiota.

– Muun muassa RIKUn tukihenkilötoimintaa, rikosprosessin eri vaiheita, lähestymiskielon hakemista ja korvausasioita käytiin läpi.

Itseymmärrystä ja uusia selviytymiskeinoja

– Ensimmäisten tapaamisten aikana huomio oli ryhmäytymisessä ja väkivaltailmiöön liittyvässä psykoedukaatioissa eli tiedon antamisessa, ohjauksessa ja tuessa. Ryhmätyöskentelyn keskivaiheilla käsiteltiin erityisesti traumatisoitumiseen liittyviä asioita tarkoituksena osallistujien itseymmärryksen lisääminen ja erilaisten käyttäytymismallien ymmärtäminen. Lopukerroilla työskentely painottui uudenlaisten selviytymiskeinojen pohtimiseen ja opetteluun, Piippo kuvaa.

Ryhmäjakson aikana osallistujille opetettiin progressiivisen rentoutuksen prosessi, jossa noudatettiin Sovelletun rentoutuksen käsikirjaa. Kirjan on toimittanut **Martti T. Tuomisto** ja julkaissut Suomen Käyttäytymistieteellinen Tutkimuslaitos. Ryhmässä kokeiltiin ja opetettiin myös hyväksymis- ja omistautumisterapiassa käytettyjä mindfulness-tietoisuusharjoituksia sekä kognitiivisen käyttäytymisterapian ongelmanratkaisumenetelmää. Ryhmässä vieraili lisäksi miestyötä tekevä työntekijä kertomassa väkivallasta tekijän näkökulmasta.

Ryhmäjakson aikana osallistujilla oli mahdollisuus yksilökeskusteluihin ryhmänvetäjien kanssa.

Luottamuksen ilmapiiri

Ryhmänvetäjien kannattaa valmistautua huolella uuden alkavan ryhmän vastaanottamiseen. Alussa on tärkeää keskinäinen tutustuminen, luottamuksen luominen ja käytännön järjestelyistä sopiminen.

– Parisuhdeväkivaltaan kokeneiden naisten ryhmän vetäminen on haasteellista. Tavoitteena on luottamuksellisen ilmapiirin saavuttaminen, jotta osallistujat voivat avoimesti kertoa tilanteestaan ja saada vertaistukea toisiltaan, Minna Piippo ja Eila Kersalo pohtivat kokemuksiaan.

– Ajatustenvaihto vetäjäparin välillä on tärkeää. Reflektointi pitkin matkaa puolin ja toisin on aiheellista.

Ryhmäläisten elämäntilannetta arvioitiin alku-, keski- ja loppuvaiheissa. Työskentelyn kuluessa opetettiin eri selviytymistapoja, joita kerrattiin toistuvasti.

– On ollut ilo seurata jokaisen yksilöllistä kehitysprosessia ja tarjota tukea itsenäiseen selviytymiseen, Minna ja Eila sanovat.

Kuopion Kriisikeskuksen tiloissa toimiva lähisuhdeväkivaltaa kokeneitten naisten ryhmä toteutetaan suljettuna, ammatillisesti ohjattuna vertaistukiryhmänä.
KUVA: Mikko Pärssinen.

Ensimmäisenä Suomessa: Vertaistukiryhmä seksuaalista väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille miehille

Turussa on järjestetty vertaistukiryhmiä seksuaalista väkivaltaa kokeneille naisille kohta 10 vuoden ajan. Vuodesta 2004 on toiminut myös eri alojen ammattilaisista koostuva Turun seksuaaliväkivallan ehkäisytyöryhmä. Nyt tämä työryhmä järjestää vertaistukiryhmän seksuaalista väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille miehille.

Työryhmän tekemän kyselyn mukaan Suomessa ei ole aikaisemmin järjestetty vertaistukiryhmiä seksuaalista väkivaltaa kokeneille miehille.

Häpeän tunteet pitävät asian piilossa

Miesten kokemaa seksuaalista väkivaltaa on piilossa. Siitä kertomista vaikeuttavat usein voimakkaat häpeän tunteet ja kokemusta kuvaavien sanojen puute.

– Jos poika tai mies kertoo kokemastaan seksuaalisesta väkivallasta, hän saat-

taa kohdata vähättelyä, ronskeja kommentteja ja jopa pilkkaa. Saako mies olla uhri? Osaammeko me auttajat kysyä oikeita kysymyksiä vai pelottaako vastaus liikaa, Rikosuhripäivystyksen aluejohtaja **Tiina Rantanen** kehottaa pohtimaan.

Väestöliiton Seksuaaliterveyskeskus teki vuonna 2006 kyselyn noin puolelle Suomen 8.-luokkalaista tytöistä ja pojista (33 819 henkilöä). Kyselyyn vastanneista pojista 10,3 % ja tytöistä 11,5 % ilmoitti kokeneensa seksuaalista kaltoinkohtelua eli intiimialueiden koskettelua vasten tahtoa tai seksiin pakottamista.

– Kymmenesosa 14-vuotiaista nuorista pojista on iso joukko. Missä he ovat? Tämä on suuri haaste auttamisjärjestelmällemme, seksuaalisen väkivallan tunnistamiselle ja hoitoonohjaukselle, sanoo Tiina Rantanen.

Väkivaltaa on monenlaista

Poikien ja miesten kokemaa seksuaalista väkivaltaa on monenlaista: Viime aikoina on tullut ilmi lukuisia netin kautta tapahtuneita nuorten poikien hyväksikäyttöjä tai niiden yrityksiä. Äidit hyväksikäyttävät poikiaan, vanhempi nainen houkuttelee seksiin nuoremman pojan ja johtavaa asemaan saatetaan käyttää väärin työpaikoilla. Miehet kokevat seksuaalista väkivaltaa myös parisuhteessa: Kumppani saattaa jättää huomioimatta toisen tarpeet, kiristää tai pakottaa tekemään asioita, joita toinen ei halua tai väkivalta on jatkuva osa parin seksuaalista kanssakäymistä.

Vertaistukiryhmä alkaa keskiviikkona 30.9.2009 ja se kestää kaksi tuntia kerralla kymmenen viikon ajan. Ryhmä on suljettu ryhmä, joten siihen ei oteta uusia jäseniä alkamisen jälkeen. Ryhmään valitaan enintään kahdeksan osallistujaa. Kaikki ryhmään halukkaat haastatellaan.

Lisätietoja ryhmästä ja työryhmän toiminnasta:

Rikosuhripäivystyksen aluejohtaja, seksuaalineuvoja, työryhmän puheenjohtaja
Tiina Rantanen, puh. 050 551 5055,
tiina.rantanen(at)riku.fi

Timo Aarnivala, miestyöntekijä, Jussi-työ, Turun ensi- ja turvakoti
puh. 050 559 9018,
timo.aarnivala(at)turunensi-jaturvakotiry.fi

Aluejohtaja, seksuaalineuvoja Tiina Rantanen RIKUsta ja miestyöntekijä Timo Aarnivala Turun ensi- ja turvakodista ovat mukana käynnistämässä tietävästi maamme ensimmäistä vertaistukiryhmää seksuaalista väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille miehille.

Tutustumiskäynnillä Kylmäkosken vankilassa

Rikosuhripäivystyksen Sisä-Suomen alue tarjosi vapaaehtoisille mahdollisuutta lähteä tutustumaan Kylmäkosken vankilaan. Tukisuhteissa eteen tulee välillä tilanteita, joissa uhri kyselee vankilaan liittyviä asioita. Parisenkymmentä uteliasta päätti lähteä tutustumisreissulle.

Matkalla tunnelma oli hieman jännittynyt. Puheenaiheena oli naisporukassa muun muassa, miten jotkut naiset kirjoittelevat vankilaan ja ihastuvat rangaistusta istuviin miehiin. Ja kyllä porukasta huomasi, että olihan vankilaan menossa jotain vaarallisen kiehtovaa.

Sisälle vankilaan ei rynnätä tuosta vain. Porttien sisäpuolelle pääsee häkin kautta. Häkin ulompi ovi pitää olla suljettuna, jotta sisempi ovi voidaan avata. Mikään porukalla tehtävä rynnäkökarkaus ei siis tästä vankilasta onnistuisi, kun meidänkin ryhmämme piti laittaa puoliksi, jotta pääsimme ovesta sisään.

Uusintarikollisuus yritetään estää

Vastassa vankilassa meitä oli vankeinhoiton esimies **Juha Jääskeläinen**. Siirryimme kokoushuoneeseen, jossa saimme nähdä esityksen vankilan toiminnasta ja vankeusrangaistuksista yleensä Suomessa. Hätkädyttävää oli tieto siitä, että vangeista vain noin 6 % Suomessa on naisia. Saimme kuulla, miten vankeja pyritään integroimaan takaisin yhteiskuntaan. Tavoitteena on harjoitella sosiaalisia taitoja ja estää uusintarikollisuus. Vangeille tehdään henkilökohtaiset suunnitelmat tukitoimista. Tarjolla on esimerkiksi vihanhallintakursseja. Valitettavasti paluu yhteiskuntaan ei todellakaan ole helppo. Erityisesti huumausaineet tuovat haasteen, niihin kun repsahdaa helposti uudelleen.

Faktatietojen jälkeen pääsimme kiertämään vankilassa ja näkemään millaisissa oloissa vangit elävät. Selli, jossa vanki viettää lähes puolet vuorokaudesta, oli kyllä hurjan pieni. Monet totesivatkin, että se ei ole mikään ahtaanpaikankammosen paikka. Mutta henkilökohtaiset tavarat ja sisustus toivat koppiin hieman inhimillisyyttä. Selliin tutustumisen jälkeen ymmärsi

hyvin, miksi vangit tekevät mielellään töitä vankilassa. Pääseehän työpäivän ajaksi hieman erilaiseen tilaan.

Vierailuhuoneessa ei yksityisyyttä

Vankia tapaamaan mennessä ei kannata odottaa yksityistä tapaamista. Saimme nähdä vierailuhuoneen. Huoneessa oli pitkiä pöytiä, joita jakoi muovieste, aivan kuten elokuvissa näkee. Tuoleja oli vieressä niin, että vangit istuvat tapaamisissa ehkä puolentoista metrin välein. Väli-seiniä vankien välissä ei ollut. Siinä tuskin kiinnostaa alkaa kertoa vierailijalle henkilökohtaisia asioita, kun suojeltavana on maine, joka sekin vaikuttaa vankilan sosiaalisiin suhteisiin. Myös perhesuhteiden ylläpitäminen ja erityisesti vanhemmuus on varmasti hankalaa vankilasta käsin, sillä tapaamisia ei pystytä järjestämään kovin usein. Vangeilla ei myöskään ole omaa kännykkää ja puheluiden määrä on rajoitettu lankapuhelimista.

”Paskotusselli” oli hurjaa katsottavaa. Karu metallinen pönttö, tyhjät seinät ja patja. Tähän kurjuuteen joutuu esimerkiksi palatessaan lomilta, jos on syytä epäillä, että henkilö kuljettaa huumausaineita suolistossaan. Pönttöä kun ei pysty vetämään. Saimmekin kuulla, kuinka joskus on nähty vangen nielaisevan samantien paketin, joka ulos on tullut...

Tutustuminen Kylmäkosken vankilaan oli mielenkiintoinen ja toivottavasti kokemuksista oli hyötyä mukana olleille RIKUn vapaaehtoisille.

RIKU kouluttaa vapaaehtoisiaan

Rikosuhripäivystys huolehtii vapaaehtoistensa osaamisesta, jaksamisesta ja motivaatiosta järjestämällä säännöllisesti koulutusta, työnohjausta, virkistysretkiä ja tutustumiskäyntejä. Niin myös Pirkanmaan palvelupisteessä Tampereella, jossa järjestettiin kevään 2009 koulutusillat todistajan asemasta, seksuaalisesta väkivallasta ja rikosten sovittelusta. Tukihenkilöitä hemmoteltiin lisäksi omalla voimavarailalla, jossa jaettiin toiminnallisin menetelmin tukihenkilönä olemisen tunteja ja syötiin hyvin.

Kevätkauden huipentumaksi järjestettiin tutustumiskäynti Pirkanmaan ja Hämeenlinnan vapaaehtoisille Kylmäkosken vankilaan 27.5. Retken tunnelmista kertoo mukana ollut vapaaehtoinen.

Satu Hintikka
aluejohtaja

Rikosuhripäivystys, Sisä-Suomi

PÄIHDEKUNTOUTUKSEN ERITYISOSA AJA

- Katkaisuhuolto
- Hoivakotiosasto • Peruskuntoutus
- Työkykyä ylläpitävä päihdekuntoutus
- Eletään yhdessä -intensiivinen perhekuntoutus
- Eletään yhdessä – jalkautuva työ päihdeasiakkaan tukemiseksi
- Asumispalvelut
- Työelämävalmennus

TUUSTAIPALEEN KUNTOUTUMISKESKUS

Lisätietoja:

Johtaja Hilka Viherlehto
puh. 020 703 2901

www.tuustaipale.fi

ETSIVÄÄ TYÖTÄ

Rikosuhripäivystys tarjosi taas neuvontaa ja tietoa rikoksen uhreille kesän yleisötapauksissa.

Heinäkuun puolessa välissä Rikosuhripäivystys päivysti Rovaniemellä Simerockissa yhdessä Suomen Punaisen Ristin, VPK:n ja poliisin kanssa. Päivystäjät kiersivät alueella pareittain ja lisäksi päivystysteltassa oli miehitys koko ajan. RIKU oli mukana tapahtumassa toista kertaa.

– Työmme oli lähinnä tiedottamista ja neuvontaa, kertoo aluejohtaja **Päivi Alanne-Kunnari** Lapin aluetoimistosta. – Turvallisuudesta huolehti iso joukko järjestyksenvalvojia ja varmaankin siksi itse tapahtuma-alueella oli rauhallista. Joitakin tapauksia kuitenkin kirjattiin, muun muassa puhelimia oli kadonnut ja joistakin festivaalin ulkopuolella tapahtuneista pahoinpitelyistä tuli yhteydenottoja RIKUun.

Ilosaarirockissa jo 7. kerran

RIKU_n Joensuun palvelupisteellä on takana jo seitsemän rokkipäivystystä Ilosaarirockissa. Nyt mukana oli aluesihteeri ja seitsemän vapaaehtoista.

Ilosaarirock sujui RIKU_n näkökulmasta hyvin rauhallisesti tänä vuonna. Tapaustietolomakkeisiin tuli yhteensä 46 merkintää (viime vuonna 60). Perjantai-ilta oli viime vuotta huomattavasti rauhallisempi 4 tapauksella (viime vuonna 26). Lauantaille kirjattiin 23 tapausta (29). Sunnuntai oli aiempaan verrattuna hieman vilkkaampi 19 tapauksella (5), joissa kaikissa kyse oli kuitenkin tiedotuksesta ja ohjauksesta.

Rikoksiin liittyviä kirjauksia oli tänä vuonna vain 7 (viime vuonna 15), joissa kaikissa oli kyse varkaudesta tai näpistyk-

sestä. Muut tapaukset olivat enimmäkseen toiminnasta tiedottamista, mutta myös neuvontaa ja opastusta mm. varkauden varalle, keskusteluapua ja päihtyneiden herättelyä.

Aluesihteeri **Annariina Tahvanainen** Joensuun palvelupisteestä lähettää kiitoksensa omasta ja RIKU_n päivystäjien puolesta yhteistyöstä Joensuun Popmuusikoille, SPR:n suuntaan **Katille** ja **Ilarille** sekä kaikille päihdetyön ja ensiavun päivystäjille, poliisille ja järjestysmiehille:

– Toivottavasti tapaamme samoissa merkeissä jälleen ensi vuonna!

Lääkäri- ja pelastushelikopteri Ilmari auttaa Itä- ja Keski-Suomessa

Lääkäri- ja pelastushelikopteri Ilmari on yksi kuudesta Suomessa toimivasta lääkintähelikopterista. Ilmari päivystää Joroisten lentokentällä, mistä se on välittömässä lähtövalmiudessa ympäri vuorokauden. Miehitykseen kuuluu ensihoitolääkäri samoin kuin neljässä muussa lääkintähelikopterissa (Medi-Helit 01 ja 02, SEPE ja PETE).

Ilmarin hälyttävät liikkeelle Itä- ja Keski-Suomen hätäkeskukset. Hälyttämiskriteerit ovat kunkin toiminta-alueen sairaanhoitopiirien ohjeistamia, mutta tavallisin tehtävä on vaikeasti vammautuneiden tai sairastuneiden ensihoidon aloittaminen tapahtumapaikalla yhdessä paikallisen ensihoitohenkilöstön kanssa. Ilmarin ensihoitolääkäri tuo lisäosaamista tapahtumapaikalle vaikeisiin tilanteisiin. Tavallisimmin hän myös saattaa potilaan välittömän ensihoidon jälkeen tapahtumapaikan ambulanssilla alueen sairaalaan ja varmistaa näin asianmukaisen hoidon matkan aikana.

Pieni osa potilaista kuljetetaan helikopterilla sairaalaan. Tyypillisimmillään tämä koskee vaikean aivovamman saaneita, jolloin Kuopion yliopistollisen sairaalan neurokirurgian yksikkö on potilaan lopullinen hoitopaikka.

Yleensä liikkeelle lähdetään helikopterilla, jolla katetaan varsin laaja maantieteellinen alue. Mikäli tapahtumapaikka on lähellä tukikohtaa tai helikopterilla on esimerkiksi säästä johtuva lentoeste, liikkeelle voidaan lähteä maayksiköllä.

Ensihoitolääkärin lisäksi miehistöön kuuluvat lentäjä ja lentoavustaja-ensihoitaja. Ensihoitaja avustaa lentäjää lennon aikana ja lääkäriä lääkinnällisen tilanteen hoidossa.

Ensihoitolääkäri ohjaa ja neuvoa puhelimitse tapahtuma-alueen ensihoitohenkilöstöä sairaanhoitopiirien ohjeistuksen mukaisesti. Lääkinnällisestä toiminnasta vastaa Kuopion yliopistollinen sairaala ja kaikki ensihoitolääkärit ovat KYS:n lääkä-

reitä Ilmarissa toimiessaan.

Vuosittain Ilmarilla on yli 2500 tehtävää. Niistä suurin osa on lääkinnällisiä hätätilanteita, mutta Ilmari avustaa viranomaisia myös pelastus-, sammutus- ja etsintätilanteissa Itä- ja Keski-Suomessa.

Toimintaa ylläpitää Ilmarin tuki ry (www.ilmarihems.fi), jonka tehtävänä on koordinoida koko toimintaa sisältäen myös tukikohtapalvelut. Yhdistyksen vuosibudjetti on noin kolme miljoonaa euroa, josta RAY:n rahoitusosuus on yli 50 %. Loput budjetista katetaan operatiivisilla tuotoilla, telemarkkinoinnilla, omalla varainhankinnalla, kuntien avustuksilla ja lahjoituksilla. Yhdistyksellä on helikopteriperioinnista sopimus Copterline Oy:n kanssa.

Lähde: Ilmarin tuki ry

www.riku.fi

Käytännön neuvoja

- ohjausta • henkistä tukea

Rikoksen uhreille

Uhrien läheisille

Rikosasiassa
todistaville

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

Auttava puhelin 0203 16116
ma-ti klo 13-21 • ke-pe 17-21

Juristin puhelinneuvonta 0203 16117
ma-to klo 17-19

Help Line 0203 16118
ma-ke klo 15-18 suomeksi ja englanniksi

Neuvoja netissä: www.rikunet.fi

Toimintaa toteuttavat:

- Ensi- ja turvakotien liitto
- Suomen Mielenterveysseura
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto
- Suomen Punainen Risti
- Suomen Setlementtiliitto
- Kirkkohallitus
- Naisasialiitto Unioni

TILAUSKUPONKI

☐ KYLLÄ, tilaan

RIKUn vuosikerran

(4 numeroa) hintaan 26 €

Poliisikirja Oy
maksaa
postimaksun

Tilaajan nimi: _____

Puh: _____

Osoite: _____

Postinumero: _____

Postitoimipaikka: _____

Pohjolan Poliisikirja Oy

VASTAUSLÄHETYS

Sopimus 0070-31

00003 HELSINKI

KESKUSTOIMISTO

Toiminnanjohtaja Petra Kjällman
Puh. 040 510 6210
Toimistosiihteeri Merja Eloaho
Puh. 040 578 3564
Läntinen Brahenkatu 2, 00510 HELSINKI
Faksi (09) 272 2012
etunimi.sukunimi@riku.fi

ETELÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO

Aluejohtaja Jaana Koivukangas
Puh. (09) 4135 0551, 040 5129335
Maistraatinportti 4 A (4. krs)
00240 HELSINKI

PÄÄKAUPUNKISEUDUN PALVELUPISTE

Aluesihteeri Anne Veijola
Puh. (09) 4135 0550, 040 523 0595
Aluesihteeri Riitta Putkonen
Puh. 0400 971 940
Projektiohjaaja Ulrik, Hanna Kara
Puh. (09) 4135 0554, 040 351 8500

KESKI-UUDENMAAN PALVELUPISTE

Aluesihteeri Tuija Hellsten
Puh. 0400 875 395
Setlementti Louhela
Sibeliuksen. 19 B 41, 04400 JÄRVENPÄÄ

PÄIJÄT-HÄMEEN PALVELUPISTE

Aluesihteeri Tuija Hellsten
Puh. 050 402 1158
PL 9, 15111 LAHTI

KAAKKOIS-SUOMEN ALUETOIMISTO

(30.11.2009 asti)
Aluejohtaja Margit Nuutinen
Puh. 010 836 2910, 0500 981 837
Korkeavuorenkatu 2-4, 48100 KOTKA

LAPPEENRANNAN PALVELUPISTE

Yhdyshenkilö Maarit Kuntola
Puh. 050 5017 994
Saimaan kriisikeskus
Pormestarinkatu 6 A (5. krs)
53100 LAPPEENRANTA

POHJOIS-SUOMEN ALUETOIMISTO

Aluejohtaja Maarit Saukko
Puh. (08) 312 0618, 040 543 3495
Toimistosiihteeri Kaisu Meriläinen
Puh. 040 822 5200
Projektiohjaaja Ulrik, Päivi Votka
Puh. 040 542 4267
Torikatu 16, (2. krs), 90100 OULU

KAJAANIN PALVELUPISTE

Yhdyshenkilö Janne Vanninen-Vaattovaara
Puh. 040 769 6352
Kajaanin Seudun Mielenterveysseura
Tehdaskatu 11, 87100 KAJAANI

ITÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO

Aluejohtaja Jaana Rossinen
Puh. (013) 221 990, 040 507 0795
Siltakatu 14 B 26, 80100 JOENSUU

JOENSUUN PALVELUPISTE

Aluesihteeri Annariina Tahvanainen
Puh. 040 725 6001
Projektiohjaaja Ulrik, Galina Vasilenko
Puh. 050 324 1314
Siltakatu 14 B 26 (4. krs), 80100 JOENSUU

SAVONLINNAN PALVELUPISTE

Puh. (015) 273 700
Savonlinnan Kriisikeskus
Olavinkatu 40 A, 57130 SAVONLINNA

KUOPION PALVELUPISTE

Aluesihteeri Eila Kersalo ja Minna Piippo
Puh. (017) 262 7738
Kuopion Kriisikeskus
Saastamoisenkatu 12, 70100 KUOPIO

MIKKELIN PALVELUPISTE

Yhdyshenkilö Sari Kuitunen
Puh. (015) 214 401
Mikkelin Kriisikeskus
Maaherrankatu 13 B (4. krs), 50100 MIKKELI

LAPIN ALUETOIMISTO

Aluejohtaja Päivi Alanne-Kunnari
Puh. 0400 979 175

ROVANIEMEN PALVELUPISTE

Aluesihteeri Soile Saukkonen
Puh. 0400 979 026
Maakuntakatu 29-31 B (3. krs),
96200 ROVANIEMI

KEMIN PALVELUPISTE

Yhdyshenkilö Satu Peurasaari
Puh. (016) 257 403
Kriisikeskus Turvapoiju
Etelärantakatu 6, 94100 KEMI

KEMIJÄRVEN PALVELUPISTE

Yhdyshenkilö Päivi Säynäjäkangas
Puh. 040 748 3225
Tunturilan Setlementti
Särkeläntie 4, 98120 KEMIJÄRVI

YLÄ-LAPIN PALVELUPISTE

Yhdyshenkilö Ristenrauna Magga
Puh. 0400 314 154
Sámi Soster ry
Saarikoskentie 4, 99870 INARI

SISÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO

Aluejohtaja Satu Hintikka
Puh. (03) 3141 8513, 050 523 7313
Ulrik-projekti, projektivastaava Peter Kariuki
Puh. 040 8422487
Hatanpään valtatie 34 E, 33100 TAMPERE

PIRKANMAAN PALVELUPISTE

Aluesihteeri Katariina Westman
Puh. 050 4210236
Hatanpään valtatie 34 E, 33100 TAMPERE

HÄMEENLINNAN PALVELUPISTE

Aluesihteeri Rebekka Wadhwa
Puh. 050 378 2877
Hämeenlinnan Setlementti ry
Eteläkatu 14 B (3. krs), 13100 HÄMEENLINNA

JYVÄSSEUDUN PALVELUPISTE

Yhdyshenkilöt Tarja Kiuru
ja Pirjo Tupamäki
Puh. (014) 625 960, 050 368 0188
Jyväskylän kriisikeskus Mobile
Asemakatu 2, 40100 JYVÄSKYLÄ

LÄNSI-SUOMEN ALUETOIMISTO

Aluejohtaja Tiina Rantanen
Puh. (02) 235 5055, 050 551 5055

TURUN PALVELUPISTE

Aluesihteeri Leila Taipale
Puh. 050 340 3580
Yliopistonkatu 24 B 28, 20100 TURKU

SALON PALVELUPISTE

Puh. (02) 727 3718
Salon kriisikeskus Etappi
Rummunlyöjänkatu 7 B (2. krs), 24100 SALO

PORIN PALVELUPISTE

Yhdyshenkilö Tuija Mäntylä
Puh. 050 593 6706
Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Satakunnan piiri ry
Antinkatu 8, 28100 PORI

RAUMAN PALVELUPISTE

Yhdyshenkilöt Sari Seikkula ja Sari Salminen
Puh. 050 375 5338
Rauman Kriisikeskus Ankkuripaikk'
Valtakatu 13, 26100 RAUMA

VAASAN ALUETOIMISTO

Aluejohtaja Mika Lindén
Puh. (06) 317 5654, 050 572 9265
Toimistosiihteeri Kirsi Päivinen
Puh. 0400 175 269
Kauppapuistikko 26, 65100 VAASA

KOKKOLAN PALVELUPISTE

Yhteydenotot aluetoimiston kautta
puh. (06) 317 5654
Kokkolan ensi- ja turvakoti
Sairaalkatu 9, 67100 KOKKOLA

SEINÄJOEN PALVELUPISTE

Yhteydenotot aluetoimiston kautta
puh. (06) 317 5654
Kriisikeskus Mobile
Kauppakatu 25, 60100 SEINÄJOKI